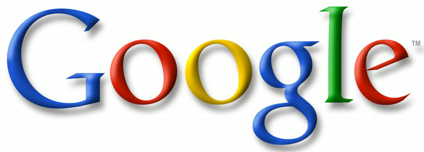
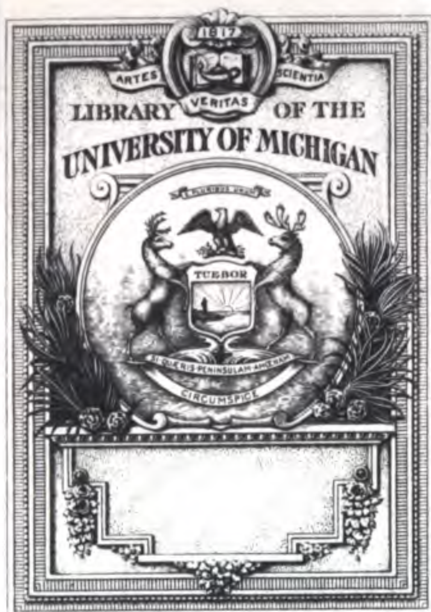

undegård – Känslans Rätt

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

Axel Lundegård:

Känslans rätt

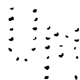
Kellogg-Dahlstrom

Wilhelm

AXEL LUNDEGÅRD

KÄNSLANS RÄTT

ANDRA UPPLAGAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1912

I.

Gamla mrs Kennan satt och myste på Granlids veranda. Späd och böjd i ryggen, med sin hvita spetsmössa på hjässan öfver det hvita håret och den skarpa profilen, liknade hon en tofsdufva i solsken utanför sitt bo.

Hennes länstol var som en hytt. Vintertid kröp hon samman innerst inne i den; köld och mörker gjorde henne dufven, men solsken satte fart i blodet, värmde henne med hälsningar från fjärran, från ungdom och fosterland.

Hon var kreolska, dotter till en högländare, som gjort sig hemmastadd på Trinidad. Tidigt gift, tidigt mor, kom hon i början af 30-talet till Sverge, där hennes make William Kennan grundade det handelshus, som efter hans död under sonens ledning utvecklades till ett af de främsta i landet.

Hennes sonson Douglas Kennan var nu dynastiens hufvudman, men sin ställning som släktens äldsta hade hon vetat häfda och i sin myndighet tålte hon ingen inskränkning. Själf

residerade hon alltjämt i den på sin tid förnämligaste våningen vid Skeppsbron, en trappa upp öfver Kennan & C:os kontor. Omständigheterna hade så fogat, att hon var den fattigaste af sitt namn, men så vidt hennes medel räckte representerade hon gärna dess rikedom. Hennes sonhustru, den svenska fru Kennan, var försynt af naturen, dyrkade minnet af en man, som alltid vördat sin mors vilja och tillhörde en generation med andra bostadsideal, Skeppsbroadelns emigrantgeneration, som byggt på andra sidan strömmen. Släktens äldsta satt i orubbadt bo.

Förr brukade hon årligen i februari resa söderut för att möta våren, men med åldern hade följt olust för ombyte af lefnadsvanor, och på de senaste tio åren hade hon icke ens flyttat ut till landet.

— Jag är för gammal att låta lura mig af ert klimat! sade hon. Det blir ingen sommar, bara grön vinter.

Klimatet var hennes hackbräde, och det spelade henne många spratt. Sista sommarn blef det tropiskt vid Skeppsbron. När hon då om aftnarna lät öppna fönstren utåt strömmen, flög hennes längtan till hafs, kippande efter luft. Hela huset var som en jättespisel efter en brasa, och hon kände sig instängd, bortglömd, öfvergifven i den stora våningen, där Miss, sällskapsdamen, gäspade osällskapligt från morgon till kväll, och

Mabel, papegojan, ideligen frågade, hur det stod till.

Då mognade inom henne det beslut, hon nu förverkligat, i det hon för sommarn hyrt ett stenhus i skärgården, stort nog att rymma både släkten och släktens släkt. Ville hon samla de sina kring sig, måste hon också bjuda Elisa Schæfer och hennes söner.

Hon tog familjen med öfverraskning. Fru Kennan älskade af hjärta och bekvämlighet sin egen villa inåt Mälarn till, där hon bott hvar sommar sedan mer än fyrtio år. Alla hennes minnen voro knutna till Kennanhouse. Där hade hon som ung och lycklig maka lustvandrat, där hade hon som ung-mor drömt öfver sin gosses vagga; där hade hon, tjugufyra år senare, i ångest och vånda födt sin dotter för tidigt till världen, efter det hon fått visshet om, att barnets far inom kort måste dö. — Den sommarn skulle hon aldrig ha öfverlefvat, om hon icke haft syster Elisa till stöd och tröst.

Allt sedan hade också Elisa Schæfer tillbringat hvar sommar på Kennanhouse. Hon var änka sedan många år, och hennes söner hade sin moster att tacka för sin uppfostran.

— Ingenting att tacka för! brukade mrs Kennan säga; men hon kunde nu en gång icke lida de unga herrarna.

Dess mer bevekande verkade det, att hon utsträckt sin gästfrihet också till dem. Ingen

tänkte på, att hon kanske gjort en dygd af nödvändigheten, alla förvånades öfver, att hon blifvit så underligt blid. Dallrade icke också en aning om förestående skilsmässa i hennes vemodiga slutord:

— Det blir kanske sista sommarn!

Ingenting gör en människa fogligare än föreställningen om, att en annan skall dö; fru Kennan kände det som en helig plikt att gå sin svärmors önskan till mötes.

Där satt nu den gamla på Granlids veranda nyter som ett barn, när det fått sin vilja fram. Vid midsommartid hade hon flyttat ut med Miss och Mabel, i går hade alla gästerna kommit utom Douglas, och hon njöt denna morgon af ett ljufligt välbefinnande, kände sig åter som medelpunkt i sin familj, hemma i solskenet, i sin egen gamla stol, med fötterna på sin egen gamla pall.

Eljes var allting främmande kring henne, och hon hade icke hunnit försona sig med den gamla herrgårdsbyggnadens alltför moderna inredning.

Hon betraktade fundersamt en låg och skinnbeklädd hvilobänk med förrädiskt tillbakavikande rygg: aldrig skulle hon på egen hand kunna resa sig ur en slik bastard af stol och soffa. Men hon satte just sin stolthet i att hjälpa sig själf. Hon var icke mer än åttiofem år och frisk till kropp och själ, gudskelof. Med synförmågan

var det visserligen rätt klent beställdt, och någon svaghet i knävecken hade åldern väl också medfört, så nog kunde hon taga mot en liten handräckning, om den gafs med grannlagenhet. Katie hade ett sätt att kyssa grandmother på kinden med armen om hennes lif, när hon skulle resa sig — det var allt som behöfdes. Pojkarna Schæfer däremot... togo i som två lyftkranar — och bugade sig efteråt med en uppsyn, som om de gjort henne en ovärderlig tjänst!

Det där var svenskt — höflighet utan värme — nothingness! Hon erkände svenskarnas goda egenskaper, men där var kyla i hjärtelaget! En svensk förstod sig hvarken på vänskap eller kärlek. Han kunde flamma till, men det var spåneld, och hans berömda artighet var glasfernissa på trä.

Pojkarna Schæfer voro svenskar, trots sitt tyska namn. Det fick nu så vara, för dem hade hon personligen intet ansvar. Men också Douglas, hennes köttslige sons son, var svensk från topp till tå, stor-svensk i sin vanvördnad för släktens äldsta, och i de ungkarlsvanor, han ådragit sig sedan han blef änkling — och inhemskare blef han ju äldre han blef och ju hulligare han blef till kropp och själ — — Katie var snart den enda i familjen, som ännu hade en smula höglandsblod i ådrorna.

Mrs Kennan skakade sitt hufvud helt sakta; där gled nu en skugga in i solskenet. Kräm-

porna som följt med åren kunde hon förneka, men icke ensamheten. Att bli gammal var att vandra djupare och djupare in i en ökens mörker — för hvart steg faller en frände, en vän vid din sida, och döden kommer dig själf så nära, att du aldrig kan vända din tanke från honom. Därinne står han och väntar — helt inpå dig, du vet blott icke hvar, men du måste mot honom, får icke stanna. Och det blir så tyst om dig, alla som älskat dig äro hädan, och för ingen lefvande är du omistlig.

Den gamlas ansikte ljusnade långsamt; hon tänkte på Katie. I det mörka tomrummet kring sig kände hon detta barns tillgifvenhet som en lifvets sista nådegåfva, och i sin egen kärlek hade hon en värmekälla, tack vare hvilken hennes hjärta nog skulle kunna arbeta ännu några år, om blott försynen hölle sin skyddande hand öfver barnet!

Hon misstänkte båda pojkarna Schæfer för att idka ögonspel med sin kusin, helt visst med redliga afsikter — aldrig hade man hört talas om, att en ung Don Juan frestat en millionärs dotter till synd och sedan öfvergifvit henne! — Men Herren bevare Katie från att fästa sig på allvar vid någon af de två odågorna. Tala kunde de — tomma ord om stora frågor, som deras tankar snuddat vid — religion och konst — idel abrakadabra — utan en aning om djupet under ytan. Dagens sista hugskott var alltid dagsens

sanning, och hvar morgon snubblade Kurt öfver de vises sten, som mänsklighetens utvalde letat efter i tusen år — alltid låg den midt för hans näsa, skinande modern, och »de moderna tankarnas stadsbud» — som kamraterna kallade honom i Uppsala — var alltid redo att föra den till torgs. Naturen hade skänkt honom feberaktiga intellektuella aspirationer, lätthet att mekaniskt tillägna sig andras tankar, men oförmåga till att tänka själf, stackars Kurt! Hon föredrog honom i alla fall framför Åke, konstnärsråämnet, som af naturen fått fantasi och skaparlust, men som slösade all sin kraft i att tala om sig själf och hvad han skulle göra. Rustare voro de båda, lefde lekamligen som andligen öfver sina tillgångar — svenskar, svenskar! Höglandsblod har andra kraf!

Tofsdufvan nickade förtröstansfullt. Så barn hon var, hade Katie sitt hufvud för sig. De stora orden och den lilla fåfängan med studentmössan och skrifverierna »Om kvinnans nya etiska ideal», som hon själf tog så rörande allvarligt — allt det där skulle försvinna af sig själft. Sjuttonårsklokskapen som bornerade. Ungt vin — skulle bli godt när det jäst ut, ty där fanns rikedom invärtes — mycket hade hon läst — och tänkt en smula till på köpet — —

— Howdoyoudo? Howdoyoudo? skrek plötsligt Mabel med sin genomträngande röst. Hon hade suttit och sofvit i solskenet och drömt också

hon om ungdom och fosterland. Nu for hon upp och började flaxa demonstrativt välkommande med sina gröna vingar.

Ut från salongen kom Katie Kennan, liten och spenslig, med ansiktet omfladdradt af bronsglittrande hår och upplyst af ett par kvicka ekorreögon.

— God morgon, grandam!

Mrs Kennan nickade nytert, Katie slog varsamt armarna om hennes lif och kysste henne lätt på kinden. Miss dök upp från bakgrunden och sköt fram en stol. Släktens äldsta gaf audiens.

— Äro de andra icke färdiga än? frågade hon.

— De sitta vid frukostbordet.

— Har du allaredan varit ute?

— Jag har cyklat en tur på morgonen, sett på omgifningarna. Här är förtjusande vackert!

— Är här? Jag kan icke se.

Katie lät blicken glida öfver utsikten:

— Ser grandam ingenting af landskapet härifrån?

Den gamla såg utåt, men hennes ögon behöllo sitt abstrakta uttryck, som om hon stirrat i skymning.

— Jag ser grönt som lyser och där nedanför glittrar det hvitt — och himmeln är blå där ofvan.

— Just som Åke ser naturen! Katie kisade.

Nu ser jag också på det viset. Förenklade linjer, färgstämningar. Men öppnar jag ögonen, ser jag mycket mera. Där är en trädgård med träd som buga och buskar som niga och hviska: Välkommen i det gröna, grandam!

— Ta-ta-ta! Den gamla skakade sitt hufvud, som om hon ogillat det hela. Likväl frågade hon:

— Hvad ser du mera?

— Tre horisontala gräsplaner — hela trädgården är i terrasser — med rabatter af blommor, som ha kalkarna fulla af dagg och klinga med hvarandra och dricka en skål för solen!

— Du har goda ögon! Jag har nu den tron, att solen själf för länge sedan tömt kalkarna.

— Det kan nog hända! Men det som glittrar hvitt där nedanför är en vik. Vid stranden är en båtbrygga och en hvit båt och i den kan man på fem minuter ro öfver till andra sidan. Den är en granbevuxen ås, som står vackert mot luften i en taggad snedlinje, sluttande mot udden ytterst ute, där ångbåtsbryggan vadar med benen i sjön. Därutanför är stora segelleden, och där bakom är Lidingölandet.

Den gamla var icke längre med, hade annat i tankarna, ville säga Katie ett varningens ord med afseende på kusinerna, men visste icke rätt, hur hon skulle gripa det an.

— Vet du om Douglas vill komma hitut i sommar? började hon.

— Javisst! Han bad mamma säga grandam, att han kommer på lördag och stannar öfver söndagen.

— Tror du din bror och moster vill trifvas härute?

— Måtte väl det, grandam. Här är ju härligt!

— Och dina kusiner?

— Säkert! Vi ska spela tennis och cykla och ro och segla — och arbeta.

— Arbeta ja! Tofsdufvan nickade gillande. Framför allt arbeta! Du måste tänka på, att dina kusiner äro fattiga pojkar, som måste skapa sig själfva en framtid. Du skall akta dig för att locka dem till för mycket sällskaplighet.

— Ja, grandam, sade Katie skrattande, det är minsann aldrig jag som lockar dem.

— Väl! Du är hemma här, och de äro gäster, som behöfva arbeta. Kurt skulle ju till hösten taga sin examen — hur heter den nu igen?

— Medicine kandidatexamen.

— Ja. Och Åke skulle väl en gång måla mästerverket — som han talar så mycket om?

— Han har tiden för sig. Han ämnar mest samla intryck i sommar.

— Intryck? Afsikten föreföll den gamla misstänkt, och hon skakade ogillande på hufvudet, men kunde icke nu gå närmre in på ämnet. Hon hörde nämligen från matsaln ett buller, som angaf, att familjen var i antågande. Därför ut-

sträckte hon blott sin darrande gamla hand och lade den liksom välsignande på Katies hufvud.

— Väl, väl, sade hon, jag tänker du förstår mig. Jag är en mycket gammal kvinna. Om du någonsin behöfver stöd af en gammal kvinnas erfarenhet — så kom till mig.

— Ja, grandam. Katie kysste småleende den gamlas hand.

II.

Ungdomen spelade tennis på planen, Åke ensam mot Katie och Kurt. Ensamhetens storhet anstod honom bäst. Förlorade han, fanns det alltid näring för hans självkänsla i föreställningen, att han dukat under för en oerhörd öfvermakt; och vann han, var triumfen så mycket större.

Dessutom beskyddade han påtagligt broderns böjelse för kusinen, fast han själf i hemlighet led af en plågsam dragning åt samma håll. Han kufvade den i medvetande om, att Kurt i annat fall skulle vara förlorad, och hängaf sig tills vidare enbart åt styrkans nobla glädje att hjälpa en svagare. Likväl förutsåg han också den möjligheten, att Katie trots allt, kanske till och med så mycket snarare på grund af hans tillbakadragenhet, kunde fattas af en okuflig passion för honom själf, och i så fall skulle han med godt samvete och dubbel tillfredsställelse kunna tillåta sig att besvara hennes känslor.

Katie var allas bortskämda gunstling. Bland

familjens manliga medlemmar hade hon först och främst fäst sig vid sin bror, Douglas. Han var en vuxen man, när hon föddes, och hon hade alltid sett upp till honom som till en far. På hans knä hade hon först ridit ranka, i hans famn hade hon slumrat in framför brasan, med fantasien skälfvande af ekot efter sista sagan han berättat henne. Han var familjens hufvudman, det var han som skulle afgöra allting, det var han som visste allting. Ofta satte hon honom i förlägenhet med sina frågor. Hennes förstånd växte mycket fort, och han måste snart afsäga sig sitt anseende för allvetenhet. Han började tala till henne som till en andligen fullvuxen människa, medan hon ännu icke var annat än ett brådmoget barn med en kvinnas dunkla behof att skapa sig en lifsåskådning, som harmonierade med hennes vaknande känslolif.

En feberaktig vetgirighet tycktes vara det utmärkande draget i hennes skaplynne, en sinnets ifrighet, som sträckte sig efter smått och stort, yttrade sig som nyfikenhet och kunskapstörst, alltid med en slitande otålighet, som icke stod i rimligt förhållande till hennes krafter. I skolan läste hon så hon blef sjuk, och det var icke fåfänga, som dref henne. Det var ett brinnande begär att tillägna sig vetande. Sin mogenhetsexamen hade hon tagit med den bestämda föresatsen att fortsätta sina studier vid universitetet.

Däråt gladde sig nu särskildt Kurt. Som han var den äldste af kusinerna och lekkamraterna, hade Katie tidigt i barndomen korat honom till sin personlige slaf och till laståsna i alla deras lekar. Alltför gärna bar han också både henne själf och hvad hon eljes behagade lassa på hans skuldror, men hans eviga undergifvenhet alstrade med tiden inom henne en ringaktning, som slog ut i retlighet och kitslighet, när hon började märka, att hans broderliga kärlek urartat. Då hade han tyvärr redan tillvällat sig små rättigheter, som hon aldrig skulle ha medgifvit honom, om hon anat, hvad hon nu visste. Nu kände hon det, som om hon tagit på hand, och därför hade en viss moralisk förpliktelse. Men ju mer hon blef vuxen, dess mer hatade hon tanken på att omedelbart binda sig för lifvet. Först ville hon vara fri under många år och arbeta på att fördjupa sin själ genom studier och resor. Hon var icke mer än sjutton år och hade aldrig känt annan lidelse än krafvet på utveckling af den egna personligheten. För henne hägrade alldeles icke kullerstolen som det närmsta stadiet på lifvets väg, tvärtom; hon visste, att därifrån var blott ett kort steg till vaggan, och bakom vaggan såg hon ett enformigt perspektiv af fångenskap under plikter, som tycktes henne allt annat än ljufva. Allraminst tilltalades hon af tanken på, att omedelbart hamna i Kurts armar. I den utsikten fanns för litet

spelrum för fantasien. Men det värsta var, att hon knappast såg någon möjlighet att undvika, ty så mycket höll hon av sin barndoms lekbroder, att hon icke tyckte sig kunna vålla honom sorg, men om han framhärdade i att begära, hvad hon icke kunde ge, var sorgen viss. Hon ville så gärna vara hans kamrat som förr, och hur lycklig skulle icke nu den närmaste framtiden ha tett sig, om icke detta andra dragit upp som ett moln i klarheten.

Ifall han varit en smula elak eller orättvis mot henne ibland, skulle hon haft bättre samvete. Men nej, han dyrkade henne okritiskt, fann allt, hvad hon tog sig till, fullkomligt och böjde sig för alla hennes nycker. Det blef löjligt till sist. Om han en enda gång ville visa sig som karl för sin hatt, skulle hon kanske få respekt för honom åtminstone.

Så gjorde Åke, och hans tvärsäkerhet imponerade på henne. Där stod han nu styf i nacken och skyldrade triumferande med sin racket, sedan han vunnit spelet; bredbent och orubblig som ett monument öfver själftillräckligheten! Hans gulröda, tättklippta hår lyste som koppar i solen, och de stengrå ögonens blick var fast som hela hans person. Han hade ett fräknigt ansikte med smått men skarpt skurna drag, en kraftfull panna och en liten envis mun. Mustascherna hade han nyss rakat bort, af rent koloristiska skäl; den smutsgula färgklicken för-

argade hans målaröga, när han såg sig i spegeln; och han hade vackra, hvita tänder.

Kurt gnatade om, att den sista bollen gått o u t. Den hvita mössan vinglade på hans benade och krusade svarta hår, de bruna hundögonen fingo något stickande i blicken, och där gömde sig en värld af grämelse under hans välfriserade svarta mustascher. Hur mycket han än eljes beundrade sin yngre bror, fann han det outhärdligt att också behöfva spela den slätaste rollen inför Katie, som nu till på köpet tog parti mot honom.

Åke stod och kisade uppåt byggnaden, gestikulerande som om han i tankarna inramat ett stycke af naturen.

— Den här gamla gården är inte så oäfven ändå! sade han. Det brutna taket står bra mot luften.

— Men verandan? anmärkte Katie.

— Verandan är en skamlig missgärning, skyndade sig Kurt att bekräfta. Hela restaureringen är ett sedlighetsbrott!

— Jag har sett värre, vidhöll Åke. Det här kränker inte min anständighetskänsla.

— Du? Kurt skrattade spefullt. Du är fullkomligt renons på etiskt medvetande. Du har bara din ungdoms härligt sjudande fräckhet.

— Groft smicker! replikerade Åke. Snille är, som bekant, ingenting annat än fräckhet af Guds nåde.

— Men utan självkultur blir fräckheten, som bekant, mindre täckelig!

— Du sade något! Jag funderar också mycket starkt på att odla mig själf.

— Det har du gjort så länge jag kan minnas! Det var Katie, som blandade sig i leken.

Åke vände sig om och kisade, som om han i tankarna inramat också henne.

— Jag skulle ha lust att måla dig, sade han, i gult och svart, som en tidens profetissa med hvita tänder i en stor lefnadsglad mun.

— Hvarför i gult?

— Din själs nyans är gul.

— Och din är grön! inföll Kurt. Men Åke bevärdigade honom icke med svar.

— Man skulle kunna se af uttrycket i ögonen, fortfor han, vänd till Katie, att den där stora, lefnadsglada munnen predikade »Om kvinnans nya erotiskt-etiska ideal».

— Det uttrycket skulle du aldrig lyckas få fram, kära Åke!

— Hvarför inte?

— Därför att modellen ju alltid skulle ha dig själf för ögonen! Och du motsvarar illa den nya kvinnans erotiska ideal!

Kurt applåderade våldsamt, men Åke tog ingen notis om hans opinionsyttringar, utan höll sig fortfarande till Katie:

— Tror du kanske, att du själf representerar det nya kvinnoidealet? Hon som inte längre

skall känna den blinde Eros, utan den seende? Jag är viss på att när du en gång blir kär, blir det i hög grad på det gammalmodiga viset! rentaf i en husarlöjtnant!

— Allt är möjligt, du olycksprofet! svarade Katie storskrattande. Men nog kommer det att dröja tio år, innan jag binder mig, och nog skall jag ha sett och upplefvat åtskilligt dessförinnan.

— Högst sannolikt! Åke nickade ironiskt. Ditt sinnes hvithet skall då icke längre vara den nyfallna snöns, utan den hvitglödgade asbestens!

— Åke! brusade Kurt upp. Du är inte bland dina målarkamrater.

— Nej, genmälde Åke, men Katie förstår mig bättre än du! De gamle brände sina döda i asbest och bevarade askan som minne. Den nya kvinnan förstår de gamle!

— Kom, Kurt! sade Katie; hon såg, att han blef het och visste, att hon själf också gjort honom ondt med hvad hon nyss yttrat. Han är omöjlig! Låt oss straffa honom!

Hon svängde sin racket hotfullt, och Kurt sällade sig till hennes sida, lycklig och full af stridsifver; men Åke vägrade batalj.

— Nu vill jag arbeta, vara ensam, gå omkring i naturen och dricka färg och ljus.

— Ett enda parti till! bad Katie, sen får du gå omkring och dricka så mycket färg och ljus du vill.

— Nej, mina barn, vidhöll han, aktning för

skaparlusten måste ni lära er! En konstnär är som den tusenåriga däruppe på verandan. Han kan sällskapa en stund på förmiddagen och en stund på eftermiddagen, men för resten vill han vara i fred.

Därmed gick han.

Det kom numera ofta en tryckande stämning öfver Katie och Kurt, när de lämnades ensamma.

III.

Mödrarna sutto i hörnrummet; därifrån hade de utsikt åt tennisplanen.

Det fanns syskontycke, men också starkt framträdande olikheter, mellan dessa två grånade matronor. Båda hade drag af vissnande fägring under änkemössorna, men Elisa Schæfer, den tio år yngre systern, såg äldst ut med sitt långa ansikte, sin förgrämda mun och det djupa vecket i pannan mellan de grå ögonen. Anna Kennan hade bruna ögon, mjukare kinder och en känsligare mun. Den enas väsen var klokhet och mörk kyla, den andras var oro, solsken och hjärta.

— Det känns underligt, sade Anna Kennan småleende, att icke vara på Kennanhouse. Det känns otryggt.

— Nya omgifningar skrämma alltid en nervsvag vanemänniska! svarade systern. Det är nyttigt med omväxling ibland.

— Det känns otryggt, upprepade Anna Kennan. Grandam är gammal, minsta kalla fläkt kan blåsa henne bort.

— Hon kan också komma att öfverlefva både dig och mig. Hvad veta vi om vårt lif? Det är visst värdt att bekymra sig i onödan!

— Nej, nej. Men jag känner hela ansvaret. Om någonting skulle hända, finns här ingen läkare!

Elisa Schæfers ansikte fick ett uttryck, som om hon öfvervägt någonting i tankarna.

— Nå, om det kan lugna dig, sade hon slutligen, bor där, enligt hvad jag hört, en läkare på andra sidan viken.

— Verkligen? Anna Kennan lyste till. Hvad heter han?

— Låt oss hoppas, att vi aldrig behöfva anlita honom.

— Gud gifve det! Men jag är ängslig för Katie också. Tycker du att hon ser klen ut?

— Hon har tagit sig. I våras såg hon klen ut.

— Hon läste för mycket till sin studentexamen, satt uppe om nätterna, blef förkyld och började hosta. Om det funnes någon måtta i hennes sinne!

— Och i din ängslan, syster! Kan du aldrig lära, att hålla din inbillning i styr?

— Nej, sade Anna Kennan och skakade sitt hufvud som ett bedröfvadt barn.

— Det är ingen fara med Katie. Hon är icke stark, men de starkaste äro ofta de som lättast brista.

— Men det där öfverspända — —

— Ditt eget lynne, som går igen och som du aldrig ens försökt motarbeta genom uppfostran. Hon är van att ernå allt hvad hon pekar på. Men öfvernärda barn få hetsigt blod och bortskämdas önskningar gå öfver alla gränser!

Anna Kennan sänkte sin blick och rodnade som en ung flicka för sitt hjärtas svaghet.

— Det kom af, att barnet var så ömtåligt, och du började själf, Elisa. Minns du? Lillan låg i kakelugnsnischen, bäddad i bomull. Och du pysslade om henne på alla sätt. Du höll lif i henne med dina omsorger. Du stängde för kölden, som hon var för liten och för finhyllt att tåla. — Jag gjorde detsamma, när jag väl blef frisk och själf kunde öfvertaga mina modersplikter. Det föll sig så naturligt att fortsätta — Gud vet, om det icke var nödvändigt också.

— Icke att klema!

— Hvar går gränsen? Mitt samvete var sjukt. Jag kände min skuld mot detta barn af föräldrar, som redan hunnit in under höstens och dödens tecken. Dess svaghet var boren af vår egen svaghet, dess bristande lefnadsduglighet af vår egen bristande lifskraft — och jag hade ingenting att försona med, annat än min bäfvande ömhet.

— Jag vet, jag vet! Din ångest kom från hjärtat. Ditt hjärta var vekt, dina nerver svaga — och beklämningen, som du led af strax före

Katies födelse, har du sedan aldrig blifvit kvitt. Hur ofta har jag inte bedt dig motarbeta den. Den sliter ut dig. Men du vill inte.

— Jag ville nog, sade Anna Kennan leende, medan de soliga bruna ögonen fylldes af tårar, jag har också försökt, men aldrig kunnat göra mig fri. Det var så mycket på en gång, och det flätade sig så underligt samman. Det var inte bara det, att min son rest ur landet med en annans kvinna, inte enbart föreställningen om den oförrätt, han tillfogat sin bäste vän, eller det lidande han ådragit sig själf — en ond gärning går aldrig spårlöst till botten, och dess dyningar vidga sig i oändlighet på lifvets vatten — nej, men jag kände det också, som om jag själf begått ett felsteg af samma art som min sons och nästan samtidigt — modern i sitt eget äktenskap, sonen i sin väns. Jag kände det, som om vi båda svikit det bästa och ädlaste i vår mänskliga natur — makten att med vår vilja tygla vår blinda instinkt.

— Jag minns! Elisa Schæfer skakade sitt hufvud otåligt. Griller! Hjärnspöken! Foster af en sjuk inbillning! Jag trodde att du hunnit glömma dem på sjutton år!

— Skulle jag kunna glömma något, som vållat mig så mycket sorg! När barnet kom till, bar John redan döden inom sig. Det visste jag ju inte. Men jag visste, att vi voro två människor, som börjat åldras. Jag borde ha tänkt

på följderna — och låtit förståndet säga nej till lidelsen, som bad.

Elisa Schæfer svarade icke strax. Hon stirrade ut mot den blommande grönskan och det glittrande vattnet, men såg förbi det; hennes tankar flögo inåt, och det förgrämda uttrycket kring hennes mun trädde ännu skarpare fram.

— Vi människor göra oss så mycket skrupler, sade hon slutligen. Vi vilja vara så kloka och inrätta vårt lif efter bestämda grundsatser — nutilldags blandar sig ju vetenskapen i allt och fordrar blindare lydnad än religionen. Hvad är vetenskapen? En flicka som måste gå i skola ännu i tusen år — för att lära sig, att hon ingenting vet. Och hvad vinna vi med att lyssna till hennes bud? Ha vi blifvit lyckligare än våra förfäder, vi med all vår klokskap? Tvärtom. Så litet gagnar oss vårt öfverskattade förstånd. Men det pockar på lydnad, och vägra vi, hämnas det genom att gå igen med hjärnspöken och griller, som förstöra känsliga och samvetsömma människors hela tillvaro.

Hon teg en stund och tog blicken till sig. Vecket mellan hennes ögonbryn blef skarpt som ett ärr.

— Jag ångrar ingenting så bittert, fortsatte hon, som att jag en gång kväfde min känsla och lät förståndet råda! Du vet! Hvem vågar gifta sig med en fattig och bröstsjuk konstnärsslarf? Jag gifte mig med själfva välmågan — och har

nu i många år varit änka med två oförsörjda barn — medan han, som borde ha varit deras far, lefver utan bekymmer för utkomsten och bär ett frejdadt namn. Och af honom tyckas mina söner ha ärft alla sina anlag! Sannerligen, lifvet leker med oss människobarn. Och vi handla som oförnuftigast, när vi tro, att vi inrätta oss som snusförnuftigast. Vi äro sömngångare, och balansera bäst på lifvets branter så länge instinkten ensam får leda oss; vi vackla ofta och störta i djupet just när vårt yrvakna förstånd tillvällar sig ledningen af våra handlingar — — —

IV.

— Vill du åka med?

Åke mönstrade sin kusin. Hon såg käck ut i sin sportdräkt, fast studentmössan långt ifrån klädde henne. Man kunde ha tagit henne för en pojke, om icke barmen höjt en svag protest. Egentligen hade han god lust att fara med, därför nekade han, med en beskyddande blick åt Kurt, som kom efteråt, ledande stålhästarna.

— Nej, jag tar båten och ror öfver viken i stället. Någon får ju forsla hem Douglas.

Mödrarna stodo under kastanjerna framför hufvudingången för att beskåda affärden. Hvar såg på sin älskling, och båda talade i munnen på hvarandra. Elisa Schæfer nickade till Åke:

— Det var rätt. Douglas går ju ogärna.

— Men farmor har ju skickat vagnen?

— Där är ingen körväg till bryggan. Bara en gång längs stranden.

— Försiktigt, mitt barn? Stig af i alla uppförsbackar och bromsa när det går för fort!

Katie satt redan i sadeln och styrde rundt

om den stora gräsplanen. Då hon hjulade förbi mödrarna, gaf hon hvardera en slängkyss. Kurt flög i sadeln och följde henne.

De andra gingo rundt om knutarna in i trädgården. Från dess öfversta terrass, nedanför verandan, kunde man med ögonen följa färden på rutschbanan längs med viken. Åke begaf sig till stranden för att göra båten klar.

— Hu! sade Anna Kennan. Hvilken förfärlig fart!

Hennes blickar svindlade som skrämda fåglar.

Elisa sökte tala henne till rätta. Kurt var ju med. Skulle han icke vara man för att taga vara på sin kusin?

Julisolen brände hett och damerna drogo sig tillbaka genom den öppna dörren till verandan.

Åkes båt gled fram under topparna af strandens alar ut i solglittret midt på viken. —

Längst ute på ångbåtsbryggan stod Katie uppflugen på en stolpe, och nedanför afgudabildens fotställning trampade Kurt nervöst omkring, tillbedjande henne med ögonen. Den korta, mörkblå kjolen fladdrade öfver två långa, smala fötter i gula skor. Han drömde om att en gång få kyssa dem. Han dyrkade denna spensliga gestalt, som ännu var till hälften ett barns, och det soliga ansiktet med ekorreögonen under de uppåtsträfvande brynen och den lilla kvicka näsan och den stora lefnadsglada munnen. Allt

detta var visst icke vackert, men hvad bekymrade sig hans känsla om ett föråldradt skönhetsideal!

— Stig ned, Katie! bad han bevekligt. Du kan blåsa i sjön.

Men hon var retad till kitslighet af uttrycket i hans hundögon:

— Nej, jag vill stå här, låt mig vara!

— Nå, sade han undergifvet, blåser du i, plumsar jag efter.

— Tack! Jag kan simma själf! Hon hoppade till så att det klack i Kurt. Jag är i det hela taget en fullvuxen människa och fordrar att bli erkänd som sådan, nu då styrkan icke längre är mätaren på kvinnovärdet!

— Jag erkänner dig af allt mitt hjärta! Men moster Anna skulle dö af förskräckelse, om hon såge dig!

— Mamma är nervös och dyrkar ett föråldradt kvinnoideal. Men du, som är de moderna tankarnas bärare, hon skrattade till, hon hade sådan lust att säga stadsbud.

Kurt rodnade och drog nervöst i sin mustasch. Hon såg att nålstinget gjort honom ondt och anslog en vänligare ton:

— Mamma har en vidskeplig tro på bromsen — har du lagt märke till det? Hon inbillar sig visst, att den är en slags säkerhetslina, som man bara behöfver rycka i när hjulingen skenar! Hon har en dunkel föreställning om bromsens förbin-

delse med en konduktör, som stoppar, när fara är å färde!

Nu fick hon syn på ångbåtens hvita skrof västerut i segelleden rakt under solen och började vifta med sin näsduk. Två näsdukar svarade, en från hvardera sidan om bogen, som långsamt närmade sig.

— Ser du! ropade hon och böjde sig så långt ut öfver vattnet, att kallsvetten bröt fram på hans panna. Ser du, Douglas är med.

Åke, som nyss rott fram med båten, hoppade nu upp på bron och blef situationens herre. Utan ett ord tog han Katie om lifvet och lyfte ned henne från stolpen så ogeneradt, att det ryste i Kurt.

— Tror du, att det är Douglas som viftar både i styrbord och babord? frågade han skrattande.

— Du är kvick, du!

— Ja. Och stark sen! När ångbåten lägger till, skall fånglinan kastas om din piedestal, och därför var det nödvändigt att flytta dig.

Hon vände honom ryggen och såg åt motsatt håll, österut öfver segelleden, längs med uddens norra strand, som höjde sig i nyckfulla linjer och stupade brant mot vattnet längst borta. Där högt på klinten lyste en röd stuga öfver furutopparna.

— Den villan ligger vackert! sade hon, till Kurt. Hvem bor där?

— Doktor Noræus, svarade han.

— Hvem är det?

Bröderna bytte en blick, Åke skakade på hufvudet, och Kurt såg ut som om han tänkt efter för att kunna lägga sina ord väl.

— En läkare med stor praktik, berömd för sina underkurer; en som anlitas i sista stund. — En döddoktor och döddansare. En humbug!

— En blifvande yrkesbroder således? skrattade Katie.

— En fallen storhet till på köpet — f. d. konung för en dag i andens rike.

— Berätta! sade hon, med ögonen lysande af nyfikenhet.

Men fånglinan kom susande genom luften, ångbåten lade till. Alla tre sökte med blickarna Douglas bland folkmassorna på däcket. Landgången sköts ut och drogs in, båten backade åter ut. En ensam passagerare hade stigit i land.

— Doktor Noræus! hviskade Kurt.

Katie såg en man af medelhöjd med silfverhvitt hår, ett blekt, allvarligt ansikte med svarta, bågade ögonbryn. Han gick något framåtlutad, som om han nyss rest sig från studiebordet, och hans blick var inåtvänd, som om han ännu grubblat öfver hvad han läst.

— Nå? sade hon ifrigt, sedan han hunnit ett stycke bort, hvad var det nu för märkligt med den mannen?

Hon vände sig till Kurt, otålig öfver hans långsamhet. Han som eljes så gärna ville tala, såg nu minsann ut, som om han hellre velat tiga!

— Är du säker på att du aldrig hört hans namn? frågade han med en forskande blick.

— Ja då.

— Det är märkligt — — nå, han hör nu till de stilla i landet — och hans Sturm- und Drangtid ligger redan långt tillbaka. Den inföll på 70-talet — alltså åtskilliga år innan du ens var född. Då stod där en väldig kamp kring hans namn. De gamle rasade öfver hans fräckhet, men allt hvad det fanns af frisint ungdom i Uppsala slöt sig som en riddarvakt kring Ernst Noræus. Vi senare födda ha knappt en aning om de förbittrade strider, som på den tiden utkämpades om rätten att tänka fritt och draga den logiska slutsatsen af sin egen tanke — —

— Nej, sade Åke, vi måtte ha gått några tuppfjät framåt sedan dess! Numera stenas man mera sällan för sina meningar. Utom i konst.

Katie manade otåligt på Kurt:

— Hvad hade denne Noræus för meningar?

— Han uppträdde offentligen, i en liten broschyr, som han lät trycka, mot den konventionella moralen.

— Nu för tiden är det farligare att uppträda mot den konventionella konsten!

Det var åter Åke som försökte fånga någon

uppmärksamhet för sin person, men då han icke lyckades, vände han sig beslutsamt på klacken och steg i båten. Därifrån ropade han:

— Adjö, mina barn. Skynda er nu snällt hem, annars komma ni för sent till middagen, och den gamla Trinidadan blir misslynt.

Kurt ledde fram hjulingarna, men Katie gjorde icke min af att sätta sig upp.

— Hvad blef följden af broschyren? frågade hon.

— Det var tal om, att han skulle relegeras från universitetet; men studenterna togo parti mot sina lärare. Saken diskuterades häftigt på möten och det skrefs mycket i tidningar — de akademiska fäderna måste slutligen böja sig för mannens moraliska oförvitlighet. Han lefde nämligen — helt olika de andra, som bara teoretiskt förfäktade moralen — och skötte sina studier mönstergillt.

— Det där förstår jag mycket litet, sade Katie förnumstigt.

— Det är svårt att förklara. Han menade, att kärleken ensam gjorde ett förhållande mellan kvinna och man sedligt — han väntade på kärleken som en ung flicka — och arbetade under tiden. Han tog sin medicine kandidatexamen mycket tidigt.

— Och sedan?

— Ja, så mötte han ju den, han kom att hålla af och — —

— De gifte sig?

— Ja — det vill säga utan vigsel, men för resten offentligt. Hon lär ha varit oberoende och af god familj — och hon blef hans hustru inför hela världen. Det väckte ett oerhördt uppseende på sin tid. — Men vi få ge oss i väg!

— Strax. Bor hon nu också i villan däruppe?

— Nej, hon är död för många år sedan.

Kurt kastade sig beslutsamt i sadeln och for af.

— Vänta! Bara ett ögonblick. Hvad...? ropade hon efter honom, men han hjulade obevekligt vidare. Sjudande af harm satte hon sig upp och följde honom. Hennes fantasi var het af hvad hon hört, och hon var ond på honom, skulle straffa honom med onåd för hela dagen!

Han vände sig ideligen om i sadeln och såg efter henne, men hon for honom stolt förbi, utför backen. Han blef skrämd då han såg den rasande farten och skrek till: Katie! Då hon hörde detta jämmerrop, förfärades hon själf och grep krampaktigt till bromsen. Cykeln tvärstannade midt i backen och hon slog kullerbytta öfver styrstången.

Kurt flög utför. När han nådde olycksplatsen och såg henne ligga liflös vid vägkanten, försökte han kasta sig af, men farten var för stark, hjulingen tog makten och durkade till vänster in i skogen, hoppade öfver stubbar och

stenar, törnade med framhjulet mot en tall. Det gnistrade för hans ögon, och han hörde en knall som af ett kanonskott.

Han reste sig, häpen öfver att vara vid lif, tog sig till pannan och fick handen våt, men icke af blod, tänkte på, att Katie nog var död och störtade tillbaka, med kramp i hårrötterna.

Katie satt på marken, blek om kinderna. Studentmössan hängde öfver ena örat och håret hade fallit ned.

Han störtade på knä vid sidan om henne.

— Katie, kära, hur är det?

— Jag — jag bromsade! sade hon och försökte småle, men det blef till en grimas. Jag känner mig litet rådbråkad.

Kurts blickar irrade villrådigt omkring. Högt uppe i en backe inåt skogen såg han ryggen af doktor Noræus. Ute från viken kom Åke roende.

— Hvad har händt? skrek han.

— Du har blod i munnen! Skall jag ropa på doktorn? frågade Kurt.

Katie tog upp sin näsduk och torkade sina läppar.

— Nej, ånej, sade hon. Jag kan ha bitit mig i tungan. Låt mig komma i båten, så skall jag försöka gå när vi komma hem.

De buro henne i gullstol till båten, och rodde henne öfver till Granlid, men hon kunde icke gå upp från bryggan, och modern svimmade då

hon såg Kurt och Åke komma uppför terrassen i sorgmarsch, bärande barnet, blodigt och blekt mellan sig.

Hon blef strax förd till sängs. Moster Elisa ville ha telefonerat efter läkare från staden, men Katie undanbad sig det, och Kurt stod på hennes sida. Han kände sig själf som läkare och ordinerade absolut lugn. Som honorar fick han en uppmuntrande nick och ett leende.

Själf var han emellertid allt annat än lugn.

V.

Douglas kom med nästa båt och fann huset öde. Endast Mabel satt som kvarglömd på verandan och hälsade honom med ett hvasst: How do you do? Han gick förbi henne uppför trappan till hallen. Utanför dörren till Katies sofrum satt en riddare af den bedröfliga skepnaden, Kurt, som utan uppfordran började berätta om olycksfallet och i ängslig ton uttryckte förhoppningen, att det icke skulle få allvarligare följder. Den smula blod, som iakttogs på hennes läppar, kom säkerligen af, att hon bitit sig i tungan.

Inne omkring hennes sjukbädd sutto alla husets damer, och där var ängslan i luften öfver hennes bleka och lidande ansikte med de slutna ögonen. Sof hon, månne? Ingen vågade tala högt, och ingen behäftade Douglas med frågor, som han icke önskade besvara.

Det blef afton, och det blef natt; alla hade gått till hvila. Douglas Kennan stod vid det öppna fönstret i sitt rum och stirrade naturen

in i hvitögat, med ett uttryck som om han sett syner i en trollspegel.

Han var en praktisk man med stora händer och fötter, breda skuldror och rikt hull, kortklippt hår och helskägg, låg panna. Där var något af välfödd bulldogg i figuren och något af punschdränkt idealist i blicken.

Utanför drömde landskapet i julinatten, och hans inbillning fladdrade om i skymningen. Han hade i dag af en slump ställts ansikte mot ansikte med sitt förflutna, och blodet brände honom ännu i kinderna efter mötet, pulsarna trummade revelj mot tinningarna, och alla minnen vaknade.

Fort faller glömskan öfver vårt lifs händelser, pinande tankar domna som mygg i mörk köld, men när helst en glimt står in i själen, börja de åter dansa och stinga.

Därute i ljusdunklet öfver de mörka alkronorna såg han det förlidna glindra förbi, som en räcka biografiska bilder på segelledens vatten.

Ungdom, ungdom! Flygande fanor, klingande sång, spirande kraft, jäsande blod, längtan. Månsken öfver den vida, hvita slätten, domkyrkan mörk mot luften, slottet på backens krön.

Den solide och praktiske herr Douglas Kennan har en gång haft en titel, som han var stolt öfver. I gamla studentkataloger står F. K. efter hans namn. Ingen faller det numera in att kalla chefen för Kennan & C:o kandidat. Den titeln

hör ungdomen till, liksom den hvita mössan. Kandidat Kennan var en ung student, som treffvade i dunklet omkring allt lefvandes tillkomst och tillvaro, dyrkade biologien och experimenterade på Physiologicum, där æskulaperna höllo till.

Där var en som alla de unga sågo upp till med beundran för hans begåfning och karaktär. Redan i skolan hade Douglas läst Känslans rätt. Med skarpsinne och entusiasm predikades däri en erotisk idealism så sublimerad, att den för mängdens ögon tedde sig som osedlighet. I sin sträfvan att slå bro mellan anden och köttet sprängde författarn alla former, och i sitt obönhörliga kraf på öfverensstämmelse mellan lära och lefverne bröt han öppet med den konventionella moralen. Det hela var en dröm på utvecklingslärans grund om att återställa Eros' rike på jorden, förvandla en dyig planet till ett paradis kring kunskapens träd, med dess frukter tillgängliga för alla.

Ungdom, ungdom! All odlings häfstång, starka tro! Självklart förefaller redan mycket hvarom nyss stod strid! Utvecklingen rullar framåt på järnskenor, man svindlar när man ser tillbaka.

Rent som Ernst Noræus tänkte, hade han lefvat, och han ryggade icke när det gällde att förverkliga den lära han predikat. Tjugutre år gammal, medicine kandidat, fick han en sommar

förordnande som läkare vid en liten kallvattenkuranstalt, dit en prästänka från Härjedalen kom för att söka hälsa. Hon hette Næss och hade med sig sin dotter.

Magda! Ensamhetens barn med de bleka kinderna, det svarta håret och de blå ögonen; sofvande jungfru i kristendomens sagoslott, väckt och bortförd af en kämpe god, som banat sig väg med andens svärd, skild från honom i mörkret och sedan husvill i lifvet... Hvem bär skulden för hennes öde? Ingen eller alla — naturen själf, som skapat henne af det ömtåligaste stoff!

Vuxen upp i en prästgård långt inne i obygden utan grannar, utan umgänge annat än med tänkandets och diktens stormän, dem hon alltså lärt känna på ett innerligare sätt än människor som aldrig få tid att drömma; religiös i sitt väsens djupaste grund men klarsynt och fördomsfri af naturen, hade hon utvecklats till en kvinna af hjärtats och tankens adel, förutbestämd till brud åt en prins af Utopia. Hon var tjuguett år då hon mötte den unge läkarn, hvars bok hon läst med en intuitiv förnimmelse af hans sinnes renhet. Hans dagliga besök hos hennes sjuka moder medförde ett umgänge, som blef mer och mer förtroligt, och när hösten kom, visste de båda, att de tillhörde hvarandra i kraft af känslans rätt. Likväl skildes de, ty en lidande mor har heligare rätt till sitt enda barns kärlek, än en älskare, som hungrar efter sin lycka. Men

på hösten kom döden och lindrade den gamlas plågor och vid jultiden flyttade Magda Næss till Uppsala. Hon var oberoende, ägde hvad hon behöfde för att kunna lefva, och stod ensam; ingen var hon skyldig räkenskap för sina handlingar. Hon hyrde en liten våning och inredde den för två. Framåt våren flyttade Ernst Noræus dit.

Tre små rum i en flygel midt i en trädgård. Sommartid klängde rosorna omkring fönstren mot söder. Tre små soliga rum för två lyckliga människor. Till höger bodde han; där var böcker på alla väggar och ett skrifbord stort som ett altare. Till vänster bodde hon; där var hvitt och svalt. Och i rummet däremellan bodde de båda; där var ombonadt och varmt, där var blommor i alla fönster och där mottogo de sina vänner.

Douglas Kennan strök med handen öfver sin panna. Han såg det rummet så tydligt, som om han dagen förut trädt dit in för första gången, tjugu år, skygg af beundran för dessa människor, som vågat forma sitt lif i enlighet med egna ideal utan fruktan för människors vrånga domar till ett äktenskap i harmoni med bådas lifsuppfattning, en förbindelse utan ceremonier, erkänd med öppen panna. Hon var hans hustru i ordets vidaste och vackraste betydelse. Allt voro de för hvarandra. Hand i hand banade de sig sin

väg genom klösande snår och trampade torrskodda öfver lifvets dy...

Hur kom det sig, att han som i fyra år nästan dagligen varit gäst i detta hem och vittne till deras lycka — att han till sist blef hammarn, som slog lyckan i kras?

Tusen, tusen gånger ha hans tankar trampat den vägen förgäfves. Är icke också all känslas upprinnelse höljd i dunkel? Den, i hvars sköte lifvet tändes, anar det ju icke. Så tändes också kärleken inom oss. Oåtkomlig för förnuftets blick suger den näring af vårt blod och af de tusen omedvetna stämningar, hvarmed vi stilla vårt hjärtas hunger.

Hvem anar sitt öde? Hvem räknar med sandkornen på vägen där vårt lif går fram? En dag stå vi oförmodadt inför en nödvändighet, som tvingar oss till handling; och vi spana förgäfves efter de omständigheter som ställt oss inför afgörandet. Vi se blott en rad af bagateller.

Ernst Noræus var i mångt och mycket just en man, sådan hvar kvinna en gång har drömt sin hjälte: lidelsefull och finkänslig, ömsint och stark. Men lidelsen har som solguden Janus två ansikten, och kvinnan, som älskar det ena, hatar det andra, det med viljekraftens muskelvingar öfver ögonen. Han hade nyss afslutat sina examensstudier, då hans lidelse för en tid vände sitt heta ansikte helt åt vetenskapen. Han trodde sig ha gjort en upptäckt, som kunde bli till

gagn för den lidande mänskligheten, och i sitt arbete att klargöra den förvandlades han. Det försiggick under en feberaktig spänning, en förtviflad kamp med svårigheterna; han brottades med dem som Jakob, och hans känsla blef förlamad. Tidigt gick han hemifrån till sitt laboratorium, stannade där hela dagen och halfva natten. Han blef mager och blek, hans ögon fingo en feberaktig glöd, men den kvinna, han älskade, såg han icke. Han kunde stirra på henne som på ett likgiltigt ting, han behöfde henne aldrig, kräfde ingenting af henne, talade aldrig förtroligt till henne, gaf henne icke ens en smekning.

Han var besatt! De djäflar, om hvilka det talas i bibeln, ha vi alla inom oss, och vårt lif betingas af deras ömsesidiga kamp. Får en af dem öfverhand, förtrampar han vår hälsa, vårt lugn, vår lycka.

Magda föreföll det plötsligt, som bodde hon samman med en främmande man. Hon blef frusen och slöt sig inom sig själf. Där kom bitterhet i hennes sinne. Hennes ställning var ömtåligare än en lagvigd hustrus. Borde han icke ha vetat, att ingenting annat än vissheten om hans kärlek helgade deras förbindelse? Borde han icke ha tänkt på, att hålla henne skadeslös för världens förakt med sin ömhets dagliga välsignelse?

Hon led och var för stolt att visa det. Så

kommo de bort från hvarandra. Men när två människor, som älska hvarandra, börja lefva hvar sitt lif, när det icke längre finns någon växelverkan mellan deras tankar och känslor — då växer och växer den tystnadens mur, som är emellan dem, tills den blir oöfverstiglig.

Och då händer det så ofta, att där är en annan till hands. Hans känsla tyckes till en början ingenting ha med Eros att skaffa, den är blott mänskligt medlidande och manlig ridderlighet. Han går den farliga vägen fram med det ärligaste uppsåt och den hederligaste vilja. Där finns icke en låg eller oren tanke inom honom, där är blott en förunderlig klarhet öfver hvar dag, som dalar ned öfver hans hufvud. Men tid efter annan får medkänslan en varmare ton, rodnar till ömhet, purpras till lidelse. Farligt är att mottaga de förtroenden, som en kvinna icke får ge rätter man; ty den som öppnar sin själ för en annan öppnar honom också sin famn, när lidelsen kräfver offer.

Douglas Kennan lutade sin brännande panna mot fönsterposten och slöt ögonen. Där var imma för hans blick. Hvad tjänade det till att grubbla öfver, hur kärleken vaknar i människors sinnen!

Vi veta, hvarför våren kommer och att den måste komma, som den kommit i tusentals år; ändå är den alltid som ett under.

Forna känslor falla som höstens löf till mar-

ken att multna och förbrännas under vinterns mörker och snö. Men mörkret lyfter, och drifvorna smälta; solen värmer, undret sker. Där är snödroppar under snön; där är violer i källossningen, där är primula, konvalj och vildros. Det är högsommar! Hvem tänker på nypon och höst!

Aldrig har Douglas Kennan sedan sett blommande vildrosor utan att känna lungorna domna.

Hvad hjälper det att blunda? Under hans slutna ögonlock glindra bilderna ur det förflutna just som nyss därute på segelledens vatten.

Där står en ung kvinna och drömmer i solsken, blek som sorgen, med röda läppar. Och där kommer en ung student med ett fång af vildrosor i sin famn. Hon älskade vildrosor, han har själf skurit blommorna utanför staden, och de ha sargat hans händer, så att blodet rinner — — —

Det var allt. Hon kunde icke se blodet utan längtan att förbinda hans sår. Så tog hon hans hand mellan sina och två magnetiska poler möttes. Blickarna sjönko in i hvarandra, det svindlade för hans ögon och hon vacklade. Han måste stödja henne med sina armar, hon föll i hans famn, och deras läppar möttes.

Hvilken dag! I tårar blef denna kärlek döpt och i smärta lefde den sitt lif.

En skuldtyngd man gick på kvällen till sin vän för att bekänna allt. Han måste ställa det

så, att han och hon i framtiden icke skulle behöfva blygas. Smärtan, som måste komma, skulle åtminstone aldrig tyngas af förnedring.

Ernst Noræus vid sitt arbetsbord såg upp med trötta ögon. Hur visste han redan hvad ingen af de andra två vetat förrän i dag?

Han hade känt det med sina nerver, och hans smärta var redan gammal. För att stilla den hade han krampaktigt bitit sig fast i arbetet sista tiden. Blindhet, blindhet! Om han en månad tidigare kastat sitt arbete och rest, skulle detta aldrig ha skett!

Han stod och stödde sig mot väggen, medan han talade, och hans eljes uttrycksfulla röst var beslöjad till entonighet.

— Jag började med de grönaste förhoppningar om att uträtta ett storverk. Jag var beredd att sätta in allt hvad jag ägde af kraft, uthållighet, kunskaper och snille. Jag trodde, att Magda skulle förstå det. Förstå, att jag efteråt skulle älska henne så mycket mera, om hon blott under dessa fattiga månader kunnat lefva på hvad jag redan gett henne. Det var ju icke för mig ensam, jag arbetade. Men jag måste samla mitt väsens alla tillgångar i en öfvermänsklig kraftansträngning — och jag skulle ha lyckats, om hon burit mig med sin tro. Jag kände att den brast — och arbetade vidare för att glömma det — utan den glada tillförsikt, som ensam bär till seger — släpade mig fram som en ryggbruten

hund — visste, att jag kunnat rädda några spillror af vår lycka, men var för stolt att nöjas med så litet. Jag har fordrat intet eller allt. Jag har utmanat lifvets makter. Nu är tiden kommen, då min tro skall pröfvas i eld — —

Aldrig har ett äktenskap upplösts under svårare lidanden, än denna fria förbindelse, aldrig har en man burit sin smärta stoltare än Ernst Noræus, och aldrig har en äktenskapsbrytare känt sig mer brottslig än Douglas Kennan.

Känslans rätt blef till en grå teori ansikte mot ansikte med känslan af, att han tillfogat sin vän en oförrätt som aldrig förlåtes. Aldrig helt af hjärtat. Där växlades icke ett hårdt ord mellan de tre, de tryckte förstående hvarandras händer och skildes som vänner, men de visste, att de skildes för lifvet, ty nerverna lyda icke viljan, och hjärtat låter sig icke befalla.

Det var tre människor, som gingo under hvar på sitt vis. Det var tre skuggor som gledo ut i mörkret.

De yttre formerna betyda ingenting för känslan. Den vigda jorden bär icke fagrare blommor än ängen där utanför, men där är fred innanför de helgade murarna, och den, som är sårad och ännu har feber af sina sår, längtar till fred. Den Douglas Kennan, som reste ur landet med sin väns hustru, var en praktisk man, som icke ville låta sig stenas af samhället. Skandalen hade varit stor nog ändå, den råa hopen

höljde Magdas namn med smädelser och ropade Nemesis! efter henne. Hans egen mor var nedtryckt af sorg och skam, hans far hade icke lång tid att lefva — — och den underrättelsen följdes hack i häl af budskapet om, att modern födt en dotter för tidigt till världen — —

Douglas Kennan grep med sin stora hand så krampaktigt kring fönsterposten, som om han haft svårt att hålla sig upprätt, och stirrade åter ut i natten.

De hade låtit viga sig i Paris och byggt sig ett hem i London. Ett varmt och väl ombonadt hem, där lyckan aldrig slog rot. Magda tynade, vissnade som en ung björk lösryckt från sin jord. Han rådfrågade förgäfves all världens skickligaste läkare. Det fattades henne ingenting. Hon led blott af den mycket sällsynta sjukdomen monandria. Hon hade tillhört en man; en annan hade sedan vunnit hennes tycke, gjort sig till herre öfver hennes fantasi- och sinnelif — men hennes hjärta kunde aldrig glömma. Hur ofta hade hon icke sagt det med sitt sorgsna leende:

— Du är min make, vårt äktenskap är välsignadt af kyrkan, och ändå känns det, som vandrade vi på förbjudna vägar! Mitt hjärta är sjukt af sin stulna lycka — det förefaller mig alltid, som skulle det vara min plikt att erkänna en annans rätt, närhelst han så fordrade.

Douglas Kennan strök sig öfver ögonen. Det

skymde för hans blick, hans ansikte var högrödt och förvridet, som af en outhärdlig smärta.

Han måste hem efter faderns död — — —

Ernst Noræus hade då redan lämnat universitetet och bosatt sig i hufvudstaden som praktiserande läkare. Det sades att han svikit de förhoppningar, man fäst vid hans snille. En tysk biolog hade vunnit världsrykte med den upptäckt, som under lyckligare omständigheter kunde ha varit knuten till ett svenskt namn. Det sades också, att Ernst Noræus förnekat sin ungdoms ideal. Därom visste likväl ingen riktigt besked, ty han lefde en enstörings lif. Men som läkare hade han vunnit rykte för en nästan ofelbar diagnos och fått stor praktik. Han kallades döddoktorn af de fattiga.

De bodde då i samma stad de tre, som stått hvarandra alltför nära; men deras vägar korsades aldrig. Magda gick aldrig ut. Hon dog på hösten, när rönnbärsklasarna lyste fullmogna, och flyttfåglarna samlades på taket för att sträcka söderut efter sol.

När det led mot slutet bad han henne i sin förtviflan att få skicka bud på Ernst Noræus.

— Kanske kan han hjälpa!

Men hon skakade sitt hufvud, afvärjande.

— Jag har skrifvit ett bref till honom, sade hon. Du skall lämna honom det, när du kan göra det utan att din hand darrar.

Brefvet ligger ännu förségladt i hans kassa-

hvalf, fast femton år ha gått. Och länge skall det nog ännu dröja, innan det kommer sin adressat till handa. Han hade känt det i dag, då han plötsligt såg Noræus på båten, just som han själf ämnat gå ombord. Han skälfde som i frossa, vände mekaniskt och gick bort. De kunde icke mötas — de måste hata hvarandra — ty de hade förstört hvarandras lif — —

Det knackade hårdt på dörren, Kurt kom in, gråblek och andfådd.

— Katie har fått en blodstörtning, sade han. Jag förstår det icke, men jag är rädd — vi måste ha en läkare — fort — moster vill tala med dig.

Douglas Kennan svarade ingenting, reste sig blott och följde.

VI.

Ett ögonblick hade Katie domnat från plågorna, men oron var i kroppen och temperaturen steg. Hon drömde, att hon flydde för ett flåsande vidunder, själf flämtande af ansträngning och ångest, ty hon hörde odjuret tätt bakom sig. Jesus! Hjälp! Hon skrämdes af sitt eget nödrop, tog ett språng ut i mörkret och vaknade med en obehaglig smak i munnen — af något klibbigt och ljumt — — blod!

En hvit skepnad skymtade i skymningen framför henne — moderns skälfvande röst frågade:

— Hur är det? Hur är det, mitt barn?

Katie kunde icke röra sig. Pulsarna bultade och brände. Skulle hon dö?

Hon förmådde icke fatta den tanken, att döden så plötsligt brutalt skulle ställa sig i vägen för en människa full af ungdom och lefnadslust. Hon hade alltid trott, att hon själf skulle ha ett långt och lyckligt lif framför sig. Och nu, och nu! Var yxan redan satt till roten?

Tystnaden skrämde henne ännu mer; hon

inbillade sig att lifvet hängde på den tid, som gick förlorad och lyssnade andlöst efter ett tecken till att någonting företogs, men hörde blott som ett eko af sin egen mardröm.

— Jesus, hjälp!

Och den hvita skepnaden försvann.

Ångesten pärlade på Katies panna: det rosslade hemskt i bröstet. Döden? Hennes tanke arbetade för att fatta det ofattbara: lilla Katie Kennan skulle kanske inom kort ha upphört att vara till. Hjärtat bultade förtvifladt, tårarna runno hejdlöst. Hårdt att brytas så ung och så full af längtan efter fortsättningen på lifvets nyss begynta äfventyr.

Hon låg på sträckbänk i en outhärdlig spänning, undrande om räddningen snart skulle komma därutifrån. En efter annan öppnades dörrarna till sofrummen utmed korridoren, och tassande steg styrde till moderns rum, näst intill; moster Elisa smög och hviskade, Kurt sprang och kom tillbaka, Douglas trampade hårdt, hårdt!

Dörren stod på glänt, och Katie hörde ett förvirradt tisslande af röster. — Hvar sekund var dyrbar — hvart ögonblick var för henne en evighet af pina och ängslan — — och därute grälade de om de borde, vågade, kunde sända bud på en läkare. Hvarför icke i Guds namn? Det gällde kanske lifvet.

— Nej, sade Douglas. Nej, nej! Till Noræus går jag inte!

Moster Elisa svarade:

— Här är nöd på färde, Douglas! Tänk på det!

— Om det så gällde lifvet — jag kan inte!

— Mitt barn, mitt stackars barn!

— Det andra är nu så länge sedan!

— Han sätter aldrig sin fot i vårt hus. Hvad tjänar det då till!

— Han är läkare. Hans kall är att hjälpa sina medmänniskor — —

Medan de ännu tisslade som bäst, öppnades dörren till korridoren, och grandam trädde in. Stapplande gick hon, men det rynkiga ansiktet sken af beslutsamhet i gryningen. Hon sjönk ned på stolen vid hufvudgärden, böjde sig fram så långt den styfva ryggen tillät och lade sin hand lugnande på Katies panna.

— Jag har skickat Åke efter doktorn, sade hon. På bicykel. Vagnen kör dem sedan till mötes så långt det finns väg.

Det blef tyst i nästa rum; och de andra kommo insmygande en efter en. Modern föll på knä vid andra sidan om hufvudgärden. Grandam talade:

— Jag hörde oro i huset, skickade Miss att taga reda på hur det förhöll sig. Se, fantasien skenar lätt i väg vid sådana här tillfällen — jag minns en gång — —

Och hon berättade en historia om ett eldsvådetillbud i det Kennanska huset vid Skepps-

bron för femtio år sedan, skildrade med orubbligt lugn detta som alla hört ofta förut. Hennes kallblodighet svalkade Katies upphetsning. Skräckens stelkramp släppte för ett ögonblick, om också spänningen fortfor, och väntetiden förblef en sträckbänk för själen.

Ändtligen hördes vagnen. Douglas och Kurt lämnade hastigt rummet, doktor Noræus steg in.

Katies blickar flögo mot honom som en drunknandes mot räddarn. Det började dagas. Hans ansikte lyste gråblekt i morgonljuset, och hans min var så beslutsam, att hon blef rädd. Han hälsade afmätt, inneslöt alla i en gemensam, höflig men opersonlig bugning, gick sedan fram till Katies bädd, böjde sig ned och mönstrade henne med ett skarpt iakttagande ögonkast. Sedan nickade han. Uttrycket i hans ögon blef då plötsligt helt förtroendeingifvande, och när han tog hennes hand för att räkna pulsslagen, kände hon en underbar trygghet strömma från hans väsen.

— Fröken har varit mycket förskrämd — icke sant? Svara gärna, det gör ingenting om ni talar.

— Ja, sade Katie, som nu med ens återfick talförmågan. Jag har varit mycket rädd. Jag trodde, jag skulle dö.

— Låt oss se till! Var alldeles lugn, ligg bara stilla. Jag skall själf flytta er så pass mycket som behöfs.

Han satte sig på sängkanten, slog vänstra armen omkring henne och lyfte henne varsamt upp i bädden, medan han lyssnade med stetoskopet på hennes rygg.

— Det var just som jag föreställt mig, sade han i det han lät henne sjunka tillbaka i bädden, ett litet blodkärl har brustit i ena lungan.

— Gud ske lof, utbrast modern. Gud ske lof! Och grandam nickade bekräftande som om doktorns diagnos alldeles stämt med hennes egen.

— Det sprang sönder af stöten, när du föll! förklarade hon.

— Skall jag ha medicin? frågade Katie med en liten skälmsk grimas. Hon hade redan blifvit helt munter till sinnes.

— Ja, sade doktorn utan att småle, jag skall skrifva ihop någonting, som smakar af rosor och gör blodet svalt. Men hufvudsaken är, att patienten ligger stilla.

— Blir jag då alldeles frisk — snart?

— En smula försiktighet blir alltid att rekommendera.

— Försiktighet? Hennes ögonbryn lyfte sig bekymradt. Cykla får jag väl åtminstone?

— Till en början tror jag nog det vore bäst att låta bli.

— Men doktorn! Det är det roligaste jag vet — näst att läsa.

Han satt nu borta vid skrifbordet och måste vända på hufvudet för att svara:

— Då återstår ju alltid det roligaste!

— Men spela tennis får jag?

— Ändå mindre. Häftiga armrörelser böra undvikas.

Nu sjönk hennes mod. Det ryckte nervöst kring munnen, som om hon kämpat med gråt.

— Kan jag aldrig bli riktigt frisk igen då?

Han reste sig och kom åter fram till bädden, med receptet i hand.

— Jo, men ni får alltid vara försiktig.

— Det vill säga, att jag hädanefter skall vara invalid — hela mitt lif!

— Invalider äro vi alla mer eller mindre. Ingen människa kan tillåta sig allt hvad hon har lust till. Fröken Kennan är icke mera invalid nu än förut. Åka bicykel och spela tennis får man försaka om man har sköra blodkärl och anlag för åkommor i lungorna.

Han räckte receptet till modern och bugade sig, som om han velat gå.

Katie låg med nedslagna ögon, grubblande öfver sitt hårda öde. Det kändes som om all den tillförsikt, han i början ingifvit henne, skulle försvinna i och med det han själf var utom dörren.

— Hur länge, frågade hon för att hålla honom kvar ett par sekunder, hur länge vill doktorn, att jag skall ligga stilla?

— Vi få väl se —

Svaret ingaf henne åtminstone förhoppning om, att han skulle komma tillbaka.

— Får jag stiga upp i morgon?

— Nej — under inga omständigheter. En veckas tid blir väl det minsta — —

— En vecka! Hon reste sig till hälften och gjorde en häftig rörelse med armen som för att protestera, men sjönk strax tillbaka på kudden med en liten grimas af smärta.

— Aj, aj! sade han varnande. Nu gjorde det ondt. Jag bad ju, att ni skulle hålla er stilla! Annars kan det hända, att det dröjer mycket längre innan ni kommer upp.

— Jag skall bli lydigare, bara doktorn lofvar att komma snart igen.

Hennes blick sökte honom bedjande, men han vände sig bort, som om han öfvervägt, hvad han skulle svara.

— Jag kan ingenting vidare uträtta här, sade han slutligen. Nu behöfs bara ro, att låta naturen själf verka.

— Men jag får ingen ro, om jag skall ligga här utan att doktorn ser om mig. Jag skrämmer upp mig själf i ensamheten.

Hon talade i en ton och med ett minspel, som ett behagsjukt barn, vandt att alltid få sina önskningar uppfyllda; men han skakade sitt hufvud.

— Det blir bäst på alla sätt, att den vanliga läkarn kommer hit ut. Icke sant? — han vände

sig till de äldre damerna. Familjens läkare känner den lilla patienten bättre än jag — och det har också sin betydelse.

— Men — men, stammade modern bönfallande, vår husläkare är bortrest för sommarn — och — —

— Och vår lilla patient uppenbarligen har fattat stort förtroende till herrn, fullföljde mrs Kennan.

Doktorn bugade sig höfligt för grandams svenska vältalighet.

— Jag har måst göra mig till regel, att icke mottaga praktik härute på landet.

— Väl! Väl! nickade den gamla gillande, men den man, som har fått ett hjärta, håller icke fast vid regler, när han kan hjälpa. Jag skickar vagnen i morgon.

— Jag skall alltid stå till tjänst om det verkligen behöfs, svarade doktorn och räddade sig baklänges ut från enträgenheten —

Katie låg och tänkte på honom tills hon somnade. Han hade gjort ett förunderligt starkt intryck på hennes fantasi.

Hvad betydde allt hemlighetsmakeriet? Hvad var det, som de tisslat om därute?

Han hade ett par märkvärdiga ögon, och hans röst var som musik.

VII.

Katie satt uppkrupen bland kuddarna i sin divan, som hon låtit draga fram till fönstret, så att hon kunde se grandam, Miss och Mabel på verandan, följa tvekampen på tennisplanen och vifta till doktorn, när middagsbåten styrde in mot bryggan ute på udden.

Hon var ännu konvalescent, och modern höll sig ständigt i närheten med tusen ömma bekymmer för hennes hälsa, men själf kände hon sig nu redan så kry, att hon skulle velat flyga ut i solskenet.

— Häftiga armrörelser böra undvikas! tänkte hon och skakade sitt hufvud småleende. Doktorn var sträng och fångenskapen svår, men lifvet var visst icke hårdt eller obönhörligt, bara man gick det till mötes med friskt mod och med tillförsiktens vinnande leende. Själfva doktorn hade förgäfves sökt förhärda sitt hjärta!

Hon förstod nu hans betänkligheter, gillade dem nästan, sedan hon fått veta, hvad som tilldragit sig mellan honom och Douglas. Därom

hade hon i hemlighet inhämtat underrättelse från tre olika håll. Genom att klokt bruka de upplysningar, hon fått af modern och af grandam, hade hon slutligen afpressat Kurt en detaljerad framställning, som hon kritiskt pröfvat, tills hon trodde sig veta fullt besked.

Detta var alltså hemligheten! Därför skulle Douglas hellre ha låtit sin syster dö, än vända sig med bön om hjälp till en man, som han förorättat. Därför hade Åke och Kurt växlat blickar den gången, då doktorn gick förbi dem på bryggan, därför hade den hederlige Kurt så förbehållsamt svarat på alla frågor.

Allt detta förstod hon; men hvarför han yttrat sig ringaktande om doktorn, stämplat honom som en humbug och en fallen storhet, förstod hon icke. Skulle detta vara den allmänna uppfattningen bland studenterna?

Den tanken upprörde henne. Hur meningslöst och smått dömde de icke då en man, som med sargadt hjärta dragit sig tillbaka i ensamheten efter det hans luftslott ramlat och begraft hans lycka.

Hur blindt och orättvist! Därför att han icke blifvit just hvad alla väntat af honom, icke en vetenskaplig ryktbarhet eller en stridens man, buren på gullstol af allmänna meningen, utan en ensam, alla lidandes vän och hjälpare! Därför nämndes han nu med ringaktning »döddoktor och döddansare».

Henne hade han med sin starka hand ryckt ur dödens armar, och hon böjde sig i ödmjukhet för hans ensamma storhet.

Den dödens ångest, hon utstått, kunde hon aldrig glömma. Dag efter dag hade den kommit tillbaka, och dag efter dag hade hans närvaro jagat den bort. Nu kunde hon småle åt sin sjukliga inbillning; men därför hade hon honom att tacka.

Hvilken trygghet hon känt i hans närhet, af hans personlighets styrka. Och hur tomt det skulle bli nu, då hon icke längre hade hans dagliga besök att glädja sig åt.

Hon hade varit mycket sjuk och mycket lycklig; nu var hon frisk och måste ut ur paradiset, men alltid skulle hon ha minnet att glädja sig åt.

En underlig man var han — just lik den nye Adam, som den nya Eva drömmer om i det nya paradiset. Den gamle Adam var muskler, styrka och vildhet, den nye nerver, vilja och karaktär — oböjlighet mot hela världen, ömsinthet och godhet mot den enda, han har kär...

Han såg ännu ung ut, med sitt snöhvita hår! Hans hy och hans ögon hade en förunderlig klarhet; men den stålblå blicken var tungsint också när han log. Det kom sig af den stora sorgen.

Hennes tankar svärmade kring den stora sorgen, och hennes hjärta värkte af en öfver-

spänd medkänsla, ett dunkelt begär att lida som han, och att med sitt lidande försona honom med lifvet.

Därute såg hon nu båten komma glidande genom solglittret. Hon öppnade fönstret och viftade vildt med sin hvita näsduk. Svar fick hon aldrig, och hon visste att han ogillade de häftiga armrörelserna, men viftade ändå, för det var så roligt. Med teaterkikarn kunde hon se honom stiga i land och följa honom tills han försvann bland träden. Då blef det så tomt, att hon måste taga fram hans lilla bok, Känslans rätt, som Kurt skaffat henne från staden, och som sedan legat under hennes hufvudgärd hvar natt, liksom läxboken förr, när hon gick i skola. Hon älskade af hela sin själ hans tankar och drömde ofta öfver deras mening.

En drifhusblomma, som genom öfverkultur nått en onaturlig skönhet, men förlorat förmågan att sätta frukt, är det moderna kärleksidealet. Resultat af en stigande känslans utveckling från djurens vilda instinkt genom tusen stadier af mänsklig råhet, har det nu renats, förädlats, förvandlats till den grad, att det icke längre kan slå rot i lifvets kalljord.

Äktenskapet, den lustgård, hvari vi som oftast söka plantera detta ideal, är utan tvifvel också resultat af årtusendens stigande kultur. Dock se vi alltjämt besvikna människor släpa sig par-

vis fram där innanför, kedjade vid hvarandra till en glädjelös tillvaro.

Vi kunna icke längre blunda för sanningen; den bränner redan som eld i de tusen sinom tusen besviknas ögon under de krampaktigt slutna ögonlocken. Låt oss då hellre se verkligheten i ansiktet och söka efter den hemliga orsaken till missförhållandet, om än tårarna till en början blända vår blick.

Det är ett svalg mellan vårt sinnelif och vårt själslif. Har mänsklighetens kroppsliga utveckling icke hållit jämna steg med dess själsliga, efter vi icke längre fatta och förverkliga med nerver och blod den kärlekens lycka, som hägrar för våra tankar och vår längtan? Eller ha våra tankar och vår längtan lyft sig för högt öfver jorden och fladdrat vilse i det blå. Det sista antagandet är det sannolika. Psyke har i sina drömmar öfveridealiserat Eros så, att hon icke längre finner saligheten i hans armar ren. Hon har glömt, att han från början var Kaos' son, all alstrings upphof.

Vi ha lärt oss att blygas för kärlekens djupaste grund. Vi dyrka blomman, men förakta den jord, hvari hon har sina rötter.

Bryta vi henne, vissnar hon strax — och Psyke gråter: O sorg! O sorg! Vilja vi omplantera henne, måste vi gräfva i mullen — o, våra rena händer! O, att vår längtan skall mynna ut i beblandelse med det vi lärt oss anse

för lågt! — och Psyke höljer sitt ansikte, rodnande af skam öfver smutsen, som klibbar vid idealet!

Finns då ingen möjlighet för vår tids människor att förverkliga den gamla drömmen om kärleken som lifvets högsta lycka?

Jo, om vi samla oss i sträfvan efter ett sannare och sundare kärleks- och lyckoideal. Vi måste lära oss att se kärleken som ett väsen af kött och blod, vandrande genom lifvet på två starka fötter, icke sväfvande öfver jorden på två konstgjorda Psykevingar. I våra drömmar som i vår längtan skall materien åter komma till sin rätt, icke som någonting, vi rodnande stjäla från anden, icke som någonting, vi duka under för i trots af bättre vetande. Nej, i fullt och öppet medvetande om naturens mening med vår tillvaro skola vi böja oss för dess lagar, tacksamt och ödmjukt erkännande, att vi älska hvarandra för att äga hvarandra till kropp och själ och att just däri består harmonien, som är lyckan. Vi skola klargöra för oss själfva, att alla Psykes drömmar ytterst stamma från Eros — att idealet är skapadt af jordens stoft, af våra sinnens åtrå, vårt blods hetta; och när vi sluta den älskade i våra armar, skola vi icke af inlärd anständighet sänka våra blickar och blygas, utan tvärtom se lyckan frimodigt in i ögonen och andaktsfullt begå det hängifvelsens ögonblick, då den jordiska känslan trots allt når högst mot himmeln.

Är icke också den uppfattningen af kärleken oss människor mera värdig?

Erkänna vi blott detta, äro vi redan inne på vägen mot det tusenåriga riket, som vi aldrig nå fram till; ty lyckan förblir alltid det vi längta efter och drömma om utöfver den verklighet vi nått, och hoppet är stjärnan som går framför mänskligheten och visar utvecklingens väg. Det gäller att vandra den vägen till trots för hindren, som resa sig.

Vi måste till en början dyrka vårt ideal på trots mot den offentliga moralen och på trots mot känslosamhetens tillgjorda blygsamhet. I strid mot den gängse uppfattningen af äktenskapet måste vi häfda, att känslans egen innerlighet — och intet annat — helgar sammanlefnaden mellan man och kvinna. I strid mot tygellösheten måste vi å andra sidan häfda, att kärleken till sitt innersta väsen är ett sakrament, som skändas genom ett lättsinnigt tillfredsställande af hvar blodets flyktiga nyck.

Den religiösa vördnaden för kärlekens väsen utesluter icke kunskapen om, att den ytterst hvilar på en naturlag, som bjuder oss att utföra naturens vilja till släktets fortvaro. Vi veta ju, att jorden hvirflar kring solen, fast det för våra sinnen ter sig, som om solen rörde sig kring oss.

Hvar lefvande atom förnimmer oändligheten speglad i sitt lilla jag och tycker sig därför själf vara alltets medelpunkt. Så förefaller det oss

likaledes, som om vi i kärleksvalet framför allt häfdade vår egen personlighet, fast vi i själfva verket lyda en högre vilja och tjäna högre syften. Allt som lockar vårt hjärta och våra sinnen, skönhet till kropp och själ, sundhet och sympati, har en förborgad mening; vår personliga lycka är naturens belöning till dagsländan, som gör sin gärning och dör.

Ofta finna vi vår motpart först efter många känslans misstag och irrfärder. Ingen må därför döma hårdt om dem, som gå vilse och därvid bryta mot den allmänna sedelärans bokstaf. Känslans väsen är sökande, att taga och gifva är dess rätt, allvar och sanning dess inre pröfvostenar.

Den allmänna sedeläran, som hvilar på ohållbar grund, lider af en betänklig brist på sedlighet i högsta bemärkelse. Dess budord äro döda bokstäfver. Den blundar öfverseende för det manliga lättsinnets irrfärder, men fördömer skoningslöst, så fort det gäller en kvinna, hvar sinnenas öfverilning. Hon borde ju dock snarare ha rätt till öfverseende; ty hon lyder mera omedelbart det kall, naturen anförtrott henne, och hennes längtan är alltid innerligare, hennes sökande allvarligare, än mannens.

Han, som har starkare nerver och en mera målmedveten åtrå, stämplar därför den kvinnliga känslans famlande med hårda ord som koketteri och behagsjuka. Han dömer henne, som

om hon vore man, och fattar icke, att hon ofta skrattar af längtan att gråta.

»Trösta dig, min bittre vän, som ett ögonblick trott dig vara föremål för en kvinnas kärlek! Den hemlösa längtan, som sökte dig, vänder också med sviket hopp från dig. Den fann icke fäste, den fick ej stanna, den måste vidare, på bud af en högre makt. Torka därför tårarna af din fåfängas ögon och banna icke den vilsnas flykt förbi dig mot kallets drömland.»

De sista raderna upprepade Katie ordagrant för sig själf. Hon tänkte därvid på Kurt. För två år sedan hade hon en enda gång låtit sig kyssas af honom. Allt sedan hade hon ansett sig saker till synd mot kärlekens Heliga Ande. Nu grubblade hon icke längre däröfver. Hon kände sig återupprättad.

VIII.

Halfva juli var som en enda molnfri dag; solsken öfver daggstänkt gräs och blanka sund, mörka granar mot luften.

Katie hade hittills föraktat skärgårdsnaturen, möjligen under påverkan af en fantasifull verklighetsdiktare med en söndersliten själ, möjligen också af egen inneboende lust att häckla ett häfdvunnet ideal. Hon trodde sig hata idyllens ro, älska djärfvare linjer, vidare horisont, och i början hade hon som följd däraf känt sig instängd i skärgårdsnaturen, men nu hade hon lärt sig se den med andra ögon. Nu log hon stilla när hon hörde Kurt fara ut i citat mot »detta smånätta enahanda af litet vatten mellan taggiga leksakskobbar, som stänga utsikten åt alla håll». Hennes längtan hade slagit sig till ro, och hon kände det som skulle hon kunnat lefva och dö utan att någonsin ha sett vidare himmelsrand.

Där var något af tillfrisknandets ljufliga trötthet öfver alla hennes tankar och känslor; någonting lätt och tryggt och harmoniskt. Hennes

väsen hade blifvit varmare, hennes rörelser mjukare, hennes uttryck blidare. Aldrig hade hon varit ömmare mot sina närmaste, aldrig vänligare mot Kurt. Hon ville alla så väl, ville vara god mot Kurt och hela världen, så att han och hela världen alltid skulle bevara henne en liten plats i sin tillgifvenhet.

Timme efter timme kunde hon sitta orörlig i solskenet, tätt intill rosenlandet. Och helst ville hon då vara ensam. Hon hade sitt nöje af att följa knopparnas utveckling. Hon kände dem alla och gaf dem vackra namn. Det var underbart att se, hur de, liksom sofvande, svällde från dag till dag, tills svepet ändtligen brast. Det var just som om de svällde af kärlek till solen.

Hon undrade mycket öfver allt, hon såg. Tiden hade liksom fått mer innehåll än förr, den var full af nya föreställningar, med hvilka hennes tankar lekte som med dockor.

Helst sysslade de alltjämt med honom, honom, som hon hade att tacka för — ja, hvad allt hade hon icke honom att tacka för! Erkänslan hade vuxit till svärmeri. Den var nu som en asp med ständigt skälfvande och skiftande blad.

Han hade icke blott räddat hennes lif utan också hennes själ. K ä n s l a n s r ä t t hade uppenbarat för henne så många sanningar, som hon anat, men aldrig själf kunnat klargöra. Nu såg hon dem lika tydligt, som när hon i barndomen såg väl bekanta bilder i brasans falnande glö-

der. Hur underbart hade icke denne man förstått en kvinnas subtila nervsystem och känslolif! Allt, hvad hon hittills blygts för hos sig själf, hade han rättfärdigat och förklarat i naturens heliga namn. Skulle hon då icke ens ha rätt att visa honom sin tacksamhet därför?

Hvad kom henne den gamla historien vid, den gamla fiendskapen mellan Capulets och Montagues? Det var hårdt, att Douglas under dessa veckor aldrig satt sin fot på Granlid. Sedan femton år grodde gräset på Julias graf. Kunde det icke nu vara tid att sluta fred?

Första dagen hon fått tillåtelse att företaga en kort promenad, smög hon sig ensam från Granlid och styrde sina steg till doktorns villa.

Det var tidigt på förmiddagen; hon visste, att han själf farit in till staden med morgonbåten. Hon gick således icke för att träffa honom, hon ville blott sätta några blommor på hans bord att hälsa honom, när han kom tillbaka. Och så längtade hon att få göra bekantskap med hans syster. Hon ville nog gärna vinna hennes tillgifvenhet.

Sportdräkten och studentmössan hade hon afsvurit och i stället ifört sig en mörkbrun promenaddräkt med kjol af respektabel längd, något släpande till och med, full af värdighet. För att icke se alltför ung ut hade hon också anlagt flor, som hon eljes afskydde. Hon visste att Ebba Noræus var fyrtio år.

Det var ingen konst att finna vägen till

Klinten, men hon måste gå mycket sakta i backen för att icke bli andfådd. Hennes hjärta klappade tillräckligt fort ändå!

Villan var enkel nog, en stuga i två våningar med en veranda, som Kurt troligen skulle ha stämplat som ett sedlighetsbrott, om den icke varit öfvervuxen med kaprifolium. För öfrigt voro väggarna hållna i en glad röd färg, som stod vackert mot granarna österut. Och trädgården var uppenbarligen ett litet paradis, och utsikten måste vara hänförande uppe från utsiktsplatån.

Fröken Kennan trädde med värdig hållning in genom paradisets port, gick fram till trappan och ringde på ytterdörren. Medan hon väntade, betraktade hon uppmärksamt rosorna, som hon höll i handen. Hon hade själf sökt ut dem hos trädgårdsmästarn, de hade varit vackra, fast de tacklat af på vägen. Hon ringde ännu en gång. Klockan måtte vara i olag. Hon lade handen på det smidda låset, dörren gick upp af sig själf, och hon steg in i ett mellanting af tambur och hvardagsrum. I midten stod ett ekbord med bekväma stolar kring — i en af dem hade doktorn tydligen suttit och rökt efter frukosten, att döma af cigarraskan i mässingskoppen. Men där till vänster var ett annat rum, till hvilket dörren stod öppen. Katie hostade diskret och steg på, fast med en känsla som om hon varit stadd på förbjudna vägar.

Detta var hans rum, det var icke att misstaga sig på, det liknade honom! Det var af en spartansk enkelhet: hufvudmöbeln ett stort skrifbord, väggarna täckta af bokhyllor med idel vetenskapliga verk, stolarna obekväma, utan stoppning — utom en läderöfverdragen halfsoffa, som riktigt gladde henne. Den var ändå som ett slags medgifvande åt den mänskliga svagheten! Hon smög sig till att stryka med handen öfver dess skinn och skälfde till, då hon kände, att det ännu var varmt, där han lutat sitt hufvud. Solen måtte nyss ha lyst in just på den fläcken, nu hade ljuset flyttat sig öfver till blommorna på skrifbordet, det enda som var vackert i hela rummet. Om hon själf haft ett blomsterglas med vatten i, skulle hon ha satt sina rosor där, på andra sidan, och gått sin väg — så hade han fått gissa! Men ängsblommorna voro också vackra, daggiga och morgonfriska, ordnade med mycken smak, säkert af fröken Ebba, som visst afgudade sin bror.

Hela huset tycktes utdödt! Katie gick åter ut i salen och kastade en blick in i ett litet rum, synbarligen helgadt åt bordets nöjen. Nu måste hon småle! Hon tänkte på den vanliga svenska matsaln, som i allmänhet är hemmets tempel, inredt till ära för afguden, som alla dyrka! Detta krypin var just lagom för två människor, som dyrkade andra gudar, här kunde de sitta på hvar sin sida om det lilla hvita bordet och språka

förtroligt, medan de stillade sin hunger, uppassade af en enda tjänsteflicka, som bjöd omkring de enkla, men smakfulla rätterna —

Att ingen kom! Katie hostade högt, men lyssnade förgäfves efter något lifstecken.

Från stora hvardagsrummet ledde en trappa upp till andra våningen, däruppe måste fröken Noræus alltså finnas, men gick det an att tränga så långt in i huset? Katie såg på sina rosor, som redan började hänga hufvud, och steg beslutsamt uppför trappan till en svalgång med tre dörrar, alla vidöppna. Genom den ena såg hon doktorns hvita badkappa ligga framstupa öfver en stol, med ärmarna framsträckta; genom den andra såg hon i en spegel ett ansikte, hvars uttryck gaf henne lust att vända och smyga bort, rodnande öfver sin ogrannlagenhet att intränga på fridlyst område. Det var ett kvinnoansikte, icke längre ungt, med ett uttryck sådant ingen människa, minst en kvinna, tillåter sig bära till synes utom i ensamheten med sig själf; det var två stora, blå ögon med tröttkörd längtan i blicken, stirrande hopplöst mot en framtid af idel tomhet.

Katie ryste till som om hon trampat på sin egen graf. Detta var vissnandets tragedi i kött och blod — den gamla jungfrun, som världen beler, därför att lifvet dömt henne till att aldrig få blomma, därför att hennes högt flygande drömmar aldrig kunnat slå sig till ro, därför att

hennes blods värme och hennes själs längtan ännu komma henne att hoppas, fast åren redan ristat runor i hullet och bränt håren hvita.

Tårarna började rinna utför Katies kinder, hon sökte draga sig tillbaka, men det var för sent, de blå ögonen hade ertappat hennes bild i spegeln och Ebba Noræus trädde ut genom dörren.

— Förlåt! stammade Katie och räckte fram sina rosor, som till försvar. Jag har letat — jag kom för att — — gråten öfverväldigade henne så, att hon icke kunde fortsätta.

Ebba Noræus sökte lugna henne, tog blommorna ur hennes hand och behöll handen i sin, såg på henne med goda ögon, smålog mot henne:

— Kära fröken, kära fröken!

Det hjälpte icke, Katie grät nu högt som ett barn, och hela hennes varelse skälfde i paroxysmen. Ebba Noræus måste lägga armen om hennes lif för att stödja henne:

— Kära barn, kära barn!

Och Katie gömde sitt hufvud vid hennes bröst —

Två timmar senare gingo de arm i arm nere i trädgården. Förtroligheten hade kommit af sig själf mellan dessa två kvinnor så olika hvarandra i ålder, lynne och erfarenhet; ty de hade funnit hvarandra på ett område, där alla

kvinnor känna sig som blodsfränder, liksom två hvita, när de råkas bland människor af olika ras.

Ebba Noræus var förbehållsam och skygg af naturen, men hvar Evas dotter har det gemensamt med kung Midas' perukmakare, att hon måste hviska sin hemlighet i vassen, när hjärtat är fullt. Mötas två i vassen, byta de hellre förtroenden med hvarandra och stifta vänskap.

— Barn! sade Ebba, hvad vet ni om lifvet?

— Tillräckligt! svarade Katie med en min, som om intet varit henne främmande; men då hon såg skuggan af ett leende kring Ebbas läppar, tilllade hon:

— Åtminstone tillräckligt för att förstå andra.

Så fick hon Ebbas historia, en högst vanlig historia om förhållandet mellan en kvinna, för hvilken kärleken var allt, och en man, för hvilken den blott var lek. Hon hade satt in sitt lif, och förlorat, han hade satt in några tomma timmar, vunnit och gått vidare till nya äfventyr. Han hade varit en af hennes brors ifrigaste anhängare — och i Känslans rätt trodde han sig ha funnit ett lättsinnets evangelium.

— Han hade läst den, som Den Onde läser bibeln! sade Ebba Noræus.

Detta gaf Katie mycket att tänka på. Och så kom turen till henne att bikta. Hon talade om sin beundran för doktorn, som räddat hennes lif, för hans yttre och inre människa, för hans karaktär, för hans tankar som hon kände genom

hans bok. Och samtalet, som redan var förtroligt, gled omärkligt in öfver det förflutna. De båda funno hvarandra också där och blandade tårar af medkänsla.

Ebba Noræus talade med förstående sympati och med den varmaste beundran om Magda Næss.

— Hon var en kvinna hufvudet högre än mängden. De mått, vi äro vana att bruka, passa icke på henne. Jag kan icke döma henne, och min bror dyrkar ännu hennes minne.

— Storsint, som han är! sade Katie.

Det blef en lång tystnad.

— Underligt är det i alla fall, sade Ebba Noræus efter en stund, att tänka sig Magda Noræus som Magda Kennan!

— Ja — men det känns som om vi vore släkt — — sade Katie; och sedan började de kalla hvarandra för du.

Åren hade farit lätt fram öfver Ebbas ljusa och blida skönhet. Hyn var ännu skär, rynkorna lätta som de skuggor, hvarmed en mästare förlänar ett ansikte personlighet och själ, men de förrådde dock, att hennes ungdom flugit förbi.

Hon var så olik sin bror till det yttre, och ändå fanns det tycke dem emellan — likheten mellan två människor som under många års gemensamt hvardagslif omedvetet tagit intryck af hvarandras väsen, sätt att tänka och känna, tala och röra sig.

När Ebba Noræus kysste henne till afsked, rodnade Katie Kennan och sänkte sin blick.

— Nu kommer du snart till Granlid och hälsar på mig?

Men Ebba skakade sitt hufvud:

— Nej, sade hon. Men du är alltid välkommen hit.

— Får jag komma ofta då?

— Så ofta du vill göra mig glad!

— Är det sant? Katie såg henne forskande in i ögonen. För ser du, jag håller af dig! Och jag är så ensam. Alla mina närmaste äro äldre damer eller unga pojkar. Med dig är det så olika, vi kunna talas vid och förstå hvarandra.

Hon såg sig kring i trädgården.

— Jag älskar blommor — och här är en sådan rikedom. Och allting vittnar om, att de äro föremål för en särskild personlig omvårdnad — — På Granlid är det trädgårdsmästaren, som sköter blommorna, och trädgården är som en salong, möblerad af en tapetserare — — den här trädgården är som ett bebodt rum, prägladt i hvar vrå af sin ägares personlighet — —

XI.

Efter sitt tillfrisknande hade Katie fått smak för ensamma promenader, och det föll sig så, att hon alltid kom uppåt Klinten till. Vägen dit var icke vackrare än alla andra, som skuro genom skogen i alla väderstreck, sista stigningen var dessutom ansträngande, men det märkte hon aldrig förrän hon redan var uppe och kände behof att hvila. Det föll då af sig själft, att hon gick in och hälsade på Ebba Noræus.

På Granlid undrade alla öfver, att hon blifvit så osällskaplig. Kurt erbjöd sig ständigt att ledsaga henne, men alltid hade hon en undflykt till hands. Och aldrig talade hon om, hvar hon höll till. Det var ju egentligen ingenting att dölja, visst icke, men det plågade henne att vara föremål för nyfikenhet, och det plågade henne att bli utfrågad, hon fick då lust att narras — och rodnade alltid efteråt.

Hon beundrade Ebba Noræus och trifdes i hennes sällskap, tiden flög när hon satt hos henne och lyssnade till allt hvad hon hade att berätta om

sig själf och andra. Det var nästan som att höra doktorn, det var som om hon lärt känna också honom bättre och bättre, ju intimare hon blef med systern; det var som om han själf varit tredje man i sällskapet.

Ofta talade de också direkt om honom. Så förtroligt som förhållandet mellan Ebba och henne nu var, behöfde Katie aldrig lägga band på sin nyfikenhet. Hon var icke ens blyg för att själf bringa ämnet å bane, när Ebba var i medelsamt lynne, det vill säga en smula svårmodig — och det var hon ju oftast. Hon hade intet umgänge här ute, och ensamheten blef henne ofta tung.

Hon sade en dag:

— Innan du fick den förtjusande vanan att komma och hälsa på mig, var jag en dumbe från åtta till fyra. Först när Ernst kom hem, började jag tala — och blef då ibland helt häpen öfver att höra min egen röst!

— Men Ebba — du hade ju huset att bestyra?

— Ack, du, det går af sig självt — med en tjänarinna som regerat oss i tio år och vet allting. Hon talar tre ord i veckan. Ernst tycker, att hon är en skatt!

— Är din bror själf mycket så där — tigande af sig? frågade Katie.

— Om han är! Du skulle verkligen en gång se honom, när han kommer ut. Det är nästan omöjligt att få ljud ur honom.

— Han är väl trött?

— Visst är han trött — och trist af allt elände han ser.

De promenerade i skogen, Ebba med armen om halsen på Katie, hon var just så lagom stor till det. Ebba brukade kalla henne: min lilla promenadkäpp.

— Jag tyckte ändå alltid, att han föreföll rätt — ja, nästan munter, när han kom på sjukbesök, Katie höll på att säga till mig, men åtrade sig, till Granlid.

— Det är hans sätt mot patienter, kära du. Munterhet är annars inte hans starka sida!

— Nej, det förstås, hans ögon äro alltid sorgsna. Tror du, stammade Katie, att han aldrig kan bli riktigt glad?

— Jo, om ett underverk skedde. Om han kunde bli kär.

De hade kommit ned till stranden och Ebba satte sig på en sten. Katie tog plats vid hennes fötter och stödde sitt hufvud mot hennes knän. — Små, skummande svallvågor sköljde in öfver gruset, sorlade och sögos tillbaka; det susade sakta i tallarna öfver deras hufvuden; en hackspett hördes hamra på en trädstam ett stycke in i skogen.

— Du kom ju till honom strax efter det — efter det olyckan händt?

Ebba Noræus nickade tankfullt:

— Jag kom samma dag Magda rest. Jag

tog in i huset. Men det dröjde två dygn innan jag fick se min bror. Han höll sig inneläst i sitt rum.

— Och när han kom ut, sade Katie och spärrade upp ögonen, hade väl hans hår blifvit hvitt?

— Nej, svarade Ebba smålende. Nej, det har skiftat så småningom. En tid var det smutsgrått och såg riktigt ovårdadt ut.

— Jag tycker, det är som om eld härjat det! Jag trodde, att det blifvit sådant med ens, liksom Marie Antoinettes natten innan hon skulle halshuggas.

— Nej, men han föreföll knäckt. Jag trodde nästan, att han skulle dö. Han inbillade sig ju själf, att han ingenting vidare hade att lefva för.

— Hå! Han som sedan uträttat så mycket godt!

— Ja, sedan fann han ju arbete nog. Men han tog fatt på det utan en gnista af sin ungdoms tro. Tron förmår icke alltid att lyfta berg — det hade han fått erfara — men den är i alla fall en mäktig domkraft — och mänsklighetens lidande är tungt. — Han hade förslösat sina bästa år på en uppgift, som han icke kunde lyfta.

— Sina bästa år? tog Katie hetsigt i. Har han kanske icke ägnat dem åt att lindra människors lidanden? För resten står han nu i sin mannaålders fulla kraft!

— Fråga honom själf en gång, så får du höra: »allt i mig, som var någonting värdt, satte

jag in i min ungdoms kamp». — Det värsta är, att han på sätt och vis har rätt.

— Men Ebba! Det k a n du omöjligt mena!

— Jo, på sätt och vis. För egentligen är han ju en människa som gått i baklås — en vetenskapsman, som fått nöja sig med att praktisera, efter det han misslyckats i teorien — och en äktenskapsman som fått nöja sig med att teoretisera, efter det han misslyckats i praktiken.

— Men hur glänsande har icke hans begåfning häfdat sig just i praktiken! utropade Katie med tindrande ögon; så blef hon plötsligt förlägen och rodnade och stammade: Jag menar — är icke det att göra godt — som läkare — större och ädlare?

— Han drömde ju om att göra godt mera i stort. Den där upptäckten, som han aldrig kunde demonstrera, skulle visst ha befriat mänskligheten från ett af dess svåraste gissel. Och det, han demonstrerade i »Känslans rätt» men icke kunde förverkliga — —

— Skall en gång förverkligas, så sant som jag sitter här! försäkrade Katie med öfverströmmande hänförelse, och förvandla vår jord till ett kärlekens paradis!

— Säg honom det! Han kommer att småle åt din ungdom och kanske finna den förtjusande. Men lifvet har tagit hans egen tro. Allt ramlade ju på en gång för honom. En sådan kris går ingen genom utan att få rynkor i själen. Du har

väl också hört sägas att han svikit sin ungdoms ideal? Han har snarare halsstarrigt hållit fast vid dem. Men han hoppas ingenting längre och han arbetar egentligen bara för att hålla sig varm i kölden.

— Nej, kära Ebba! Katie vände sig om och bad med sammanknäppta händer och heta ögon. Han arbetar väl för det han måste — för det hans själ brinner — af kärlek till mänskligheten?

— Jag är rädd att hans själ har slocknat, du! För han tror icke på någon lycka, hvarken för andra eller för sig själf. — Du känner hans valspråk? Fac et nihil spera — handla och hoppas intet!

Det sved i Katies bröst och hon vågade icke blinka för tårarna, som ville tränga ut öfver ögonhåren. Det dröjde också en stund, innan hon kunde tala, och då skälfde hennes röst, som om hon frusit i sommarhettan.

— Han är ännu i sina bästa år, vidhöll hon krampaktigt, han kan få tron tillbaka.

Ebba Noræus skakade sitt hufvud:

— Jag är rädd, att det är för sent, du. Hans hjärta är frostbitet. Han har kvar ett slags klockarkärlek till mänskligheten, men människorna går han helst ur vägen för. Söka de hans hjälp, hjälper han, men det är kampen mot lidandet, icke den lidande personen som intresserar honom. Själfva hans medkänsla är abstrakt. — Jag har gjort hvad jag kunnat för att motarbeta

denna människolikgiltighet — det var ju förfärligt att se hans rika hjärta förfrysa. Det enda som kanske ännu skulle kunna rädda honom vore en kvinnas kärlek —

— Hvarför tror du icke på den möjligheten? Jag tycker den ligger så nära till hands!

— Därför att han går ur vägen för alla; och därför att hans kyla aldrig skulle kunna tända, äfven om han mötte en kvinna; och därför att hennes känsla — om det otroliga skedde — skulle behöfva vara så stor och så hel, att den tog risken — trotsade faran af hans långa ensamhet och förestående ålderdom — fann lycka också i tanken på att bli olycklig med honom!

— Är icke det just, hvad hvar kvinna känner, om hon — nåja, om hon älskar? frågade Katie, med blicken sänkt.

— Icke alla, kanske några; men de rikast kännande äro alltid mest tillbakadragna, och här skulle fordras företagsamhet till allt annat! Det undret skulle ske, att en vacker och begåfvad kvinna, som alltså antagligen eftersträfvades af många yngre män, händelsevis möter en fyrtiofemårs enstöring, som försöker undvika henne, fattar tycke för honom utan ringaste anledning från hans sida, älskar honom till trots för hans likgiltighet och föresätter sig att eröfra hans genkärlek till trots för allt! Medgif att det är en orimlighet!

— Nej, sade Katie sakta, men med en stark

inre öfvertygelse. I vår tid har själen ju kommit att betyda mer och mer i kärleken. Fyrtioårs åldern är då snarare ett plus. Och den moderna kvinnan är mera okonstlad — icke så blyg för att vidgå sin känsla — äfven i de fall då den icke besvaras — —

En ångbåt sköt plötsligt fram förbi den närmaste udden och stäfvade österut, helt nära stranden. De båda damerna foro upp och betraktade hvarandra leende.

— Middagsbåten från staden! sade Ebba. Nu ha vi ställt vackert till. Vid det här laget har min bror redan kommit hungrig hem — och vi ha tjugu minuter att gå.

— Det gör mig närmre en timme till Granlid. Och mamma håller naturligtvis på att dö af ängslan.

— Vänta! Här finns telefon i en af de närmaste villorna. Gå in och bed att få ringa på till Granlid — säg att du stannar hos mig hela dagen.

— Men — men, stammade Katie, rodnande. Och de började springa.

Julinattens halfdager flämtade omkring utsiktsplatån vid Klinten, där tre dunkla skepnader sutto sida vid sida, tysta som om de lyssnat till melodier i stillheten eller till sina egna hjärtans drömmar.

Öfver dem hvälfde himmeln ljuslätt utan stjärnor, framför och under dem glänste segelledens

vatten mellan de mörka, taggade grantopparna och Lidingölandets dunkel, som flöt samman med synvidden i norr, och hvari en ensam fixstjärna glimmade lik en bebodd värld i rymden. Då och då kom en ångbåt glidande som en komet öfver vattnet.

Ingen talade; men tystnaden var full af förtrolighet, och i tystnaden kommo människornas själar hvarandra närmre, än om ord fört bud mellan dem.

Icke heller såg eller tänkte någon af dem klart. Julinattens halfdager flämtade i deras stämningar, öfver hvilka himmeln hvälfde ljuslätt utan stjärnor. Allt var som kaos, men med den heliga anden sväfvande öfver vattnen. Och Katie förnam inom sig en önskan, att solen aldrig måtte gå upp.

Hon kände sig som en sväfvande cell i rymden, fylld af lycka intill bristandets gräns, men utan någon konkretare förnimmelse af sin tillvaro.

Förrän hon plötsligt ryckte till vid det någonting hett föll på hennes hand. Satt hon och grät?

Hon var visst icke sorgsen.

X.

Sommarn skiftade min strax efter medio af augusti, hvar dag kom med blåst eller regn, och kylan stannade kvar i luften.

Gamla mrs Kennan kröp så långt in i sin stol som möjligt och inrättade sig det mjukt med kuddar och schalar. Hon tviflade på att värmen skulle komma tillbaka och hade bestämt sig för att flytta in till staden redan på måndag.

Lifvet på landet hade icke motsvarat hennes förväntningar. I början artade det sig tillfredsställande, men efter Katies olycksfall kom allting ur led. Så länge vädret höll sig stod också humöret någorlunda bi, men sista veckan hade varit lika bedröflig inom- som utomhus.

Alla familjens medlemmar gingo för sig själfva eller parvis om och tego eller talade som förstämda trummor. Deras ansikten kunde hon icke se, de kommo henne aldrig så pass nära, men hon kunde föreställa sig, hur beklämda de måste se ut. Douglas hade icke varit härute mer än den enda gången. Kurt och Åke reste på

sista tiden hvar morgon in till staden och stannade där också öfver natten ibland.

Skälet till all denna vantrefnad var, att Katie ständigt höll till på Klinten. Hon tycktes ha fattat en verklig passion för denna Ebba Noræus, hvars namn den gamla på sista tiden hört så ofta, att hon afskydde det. Hon anade en fara, men kunde icke fatta, hvari den skulle bestå, ty hennes tankar vägrade att sysselsätta sig med det orimliga.

Hvad hon visste var att Katie blifvit mycket förändrad efter sin sjukdom. Barnets själ tycktes grumlad, det glada lynnet fördunkladt, ungdomligheten försvunnen. Hon hade börjat kläda sig som om hon varit minst fyrtio år, och blifvit bleksjuk till sitt hela väsen. Hennes stämma hade också fått ett par underliga brösttoner.

I går kväll, när alla gått till sängs, kom hon smygande in, föll på knä vid bädden, slog armarna om grandams hals och brast i gråt.

— Mitt barn, hur är du?

— Ledsen att lämna Granlid, grandam! Jag har varit lycklig här.

— Vi kan icke alltid vara lyckliga! Sommarn är öfver.

— Sommarn kommer igen. Hvarför låta skrämma sig af några ruskdagar?

— Här är dystert. Ingen trifs, och ingen bryr sig om den gamla.

— Jag, grandam!

— Du är alltid borta!

— Men jag skall vara hemma hädanefter, om grandam stannar härute! De andra kunna ju resa till Kennanhouse, men vi två stanna här med Miss och Mabel?

Hur ifrig hon varit, den lilla! Och hur nedstämd hon blef, när hon märkte, att hon bad förgäfves.

Den gamla skakade sitt hufvud och drog schalen om sig. Det stod icke rätt till!

Kurt och Åke, som kommit med middagsbåten, berättade, att Katie varit nere vid bryggan i sällskap med fröken Noræus och mött doktorn. Hon bad hälsa, att man icke skulle vänta henne hem till middagen.

Framåt kvällen sutto mödrarna i hörnrummet och talade förtroligt. Där fanns nu ingenting, som drog blickarna utåt. Tennisplatsen låg öde, himmeln hängde grå, hösten var kommen i luften, och Anna Kennans röst skälfde som af köld eller gråt.

— Hvad tror du det betyder, att Katie alltid håller till däruppe?

— Det ser besynnerligt ut, svarade Elisa Schæfer. Jag förstår icke Katies beteende hela denna sommar — —

— Hon som alltid varit så fäst vid de sina!

— Du har skämt bort henne, syster. Alla ha skämt bort henne! Hon är för ung att ha fria tyglar.

— Olyckan var, att hon blef sjuk; det drog allt annat med sig.

Men Elisa Schæfer skakade sitt hufvud:

— Olyckan var, att du från början tillät detta ensidiga umgänge utom synvidd för oss alla. Vi känna ju inte ens denna fröken Noræus, och ändå har Katie den sista tiden fått vistas mer hos henne än här hemma.

— Och när hon varit hemma, har hon ändå varit frånvarande, gått som i drömmar med skinande ögon — —

— Våra tankar famla i fullständigt mörker. Det jag fruktar, vill jag inte tro.

— Nej, det kan man ju inte tro!

— Och ändå! Det händer så mycket otroligt! Du borde tala med henne, syster!

Där speglade sig en skälfvande ångest i Anna Kennans ögon.

— Jag har nog tänkt på det, sade hon, men jag vågar inte. Det är farligt att tränga in i ett barns känsloväld; man trampar så tungt. Katie är inte stark — och så öfverspänd — — Det är ett ansvar — —

— Hvem skall åtaga sig ansvaret om inte hennes mor! sade Elisa Schæfer.

— Jag är rädd. Genom att tala kan man i ett fall som detta framkalla till medvetenhet en dröm som annars kanske skulle ha förflyktigats af sig själf. Vi flytta ju snart till Kennanhouse — —

Skymning tätnade till mörker, natten kom med månsken mellan brustna moln och glindrande kvicksilfver på vattnen. Höstens tungsinta vind susade i alarna vid stranden nedanför Granlid.

På båtbryggan sutto två skuggor sida vid sida. Två glödande cigarrer lyste ur mörkret som ögon, i hvilka lidelsen ömsom flammade till och ömsom slocknade. Två röster talade växelvis:

— Det är inte svartsjuka! Inte för egen del åtminstone. Jag kan lefva utan att få allt hvad jag har lust till — och ingen skulle ha anat, att hon var någonting annat för mig, än min kära lilla kusin och svägerska — — Jag skulle ha dansat på ert bröllop och sedan rest —

— Du är stark, Åke. Du kan hvad du vill. Jag är bara en svag stackare, som — —

— Det är inte svartsjuka! Men detta upprör mig. Brott mot naturen! Han är ju en gammal syndare, och hon ett barn. När hon blir fullvuxen, är han en orkeslös gubbe!

— Jag är bara en stackare som satt in allt på ett kort och förlorat. Jag kommer aldrig öfver det — jag kan aldrig glömma — —

— Du skall! Kasta det öfver bord — bränn dina skepp. Världen är full af kvinnor — tag för dig hvad som bjuds, arbeta och lef.

— Lätt att säga — svårt att vilja! Man hänger ju fast vid drömmen med tusen fina trådar — man älskar själfva sitt lidande — —

— Inbillning! Självsuggestion, som kärleken själf. Det skall komma en tid, då människorna bli sundare än nu, till kropp och själ — då de skola se också driftlifvets hallucinationer med nyktra ögon och betrakta lidande och sorg som nervösa symptom — andlig migrän, scharlakansfeber eller slikt!

— Den tiden hoppas jag aldrig få upplefva! Jag måtte vara gammalmodig i grund och botten. Jag känner mig knäckt. God natt.

— God natt. Men jag går också upp.

De vandrade långsamt upp genom trädgården. Åke smög sin arm förtroligt in under Kurts.

— Du, Curtius, hvad gör det oss egentligen, hur lifvet behagar handskas med oss marionetter? Om det trampar oss ner i jorden genom öfverflöd eller svält? Det må skänka oss allt eller vägra oss allt — detsamma blir slutet ändå!

— Klen tröst! Klen tröst för den som svälter, att alla till sist skola dö. Så mycket starkare känns behofvet, att någon gång ha lefvat.

— Men jag är nästan glad, du — som om gamla fjättrar sprungit. Jag kan röra mig fritt. Jag kan resa. Nu vill jag till Paris så fort som möjligt. Där skall jag arbeta. Vet du hvad jag tänker måla?

— Nej.

— Ett landskap med stor horisont i morgonstämning med glindrande dagg och

höstens klarhet i luften. På en backe sitter en fåne och leker med ett gevär. Ett skott har nyss brunnit af och fällt en man — en af de många, som gå förbi nere på vägen. Det skall synas på den döde, att han varit ung och haft framtiden för sig — medan de andra äro gubbar, blinda, halta eller dumma. Fånen flinar och laddar på nytt. — Jag tänker kalla min tafla: Lifvet.

XI.

Åke sof icke en blund den natten. Framåt morgonen steg han upp och packade för att icke behöfva återvända. Han måste in till staden redan i dag.

Douglas var en tung sten, svår att sätta i rörelse, omöjlig att hejda, om han väl bragts ur jämvikt. Åke trodde det vara sin plikt att sätta stenen i rörelse.

Med stort buller steg han in i Kurts rum och trampade med fasta steg fram till sängen för att delgifva brodern sitt beslut. Kurt sof. På hans nattduksbord låg en diktbok uppslagen och vittnade om, att han under natten sökt dränka sin sorg i världshafvet.

Blott den som längtan känt
vet hvad jag lider.

Åke vände sig om och gick sakta ut. Han hade icke hjärta att väcka Mignon.

I staden blef tiden honom lång, hvar lefvande själ var borta, alla gator och krogar fulla af

obekanta inkräktare. Först sent på kvällen kom Douglas hem, i upprymd stämning.

Först skrattade han åt hvad Åke hade att säga, fann allt enbart löjligt; så mulnade han och fann det orimligt. Men under nattens lopp började föreställningen inflammera hans hjärna. Katie förälskad i Ernst Noræus! Själfva möjligheten upprörde honom. Det var icke blott åldersskillnaden som var hårresande. En erotisk förbindelse mellan dessa två tycktes honom öfver hufvud taget neslig, som ett slags blodskam! Han skulle aldrig tillåta den grånade förföraren att kröka ett hår på barnets hufvud!

På morgonen talade han med familjens läkare, doktor Berndtson, en gammal studentkamrat, som ägde hans fulla förtroende:

— Du vet, att min syster under din frånvaro haft en lindrig lungblödning, som följd af ett fall från bicykeln. Hon har sedan, efter hvad jag hör, aldrig fått krafterna riktigt igen.

— Hon var klen redan i våras, anmärkte doktorn. Hon behöfver nog sköta sig i vinter.

— Icke sant? Det är alltså min mors och min önskan, att hon snarast möjligt reser till ett varmare klimat. Det blir din sak att bestämma ort och ställe.

— Jag skall se till.

— Själf har hon troligen ingen lust att resa. Hon kommer således att vara mycket kavat och förneka alla oroande symptom. Jag ber dig, att

icke låta din öfvertygelse rubbas af hennes motstånd.

— Jag skall vara orubblig, skrattade doktorn, nota bene sedan jag väl hunnit bilda mig en öfvertygelse. Men därtill fordras en undersökning.

— Naturligtvis. Jag skall skaffa dig tillfälle till en undersökning. Finner du därvid minsta anledning att föreskrifva en vinter i södern, så gör det — och håll fast vid ordinationen.

— Ja, jag är på förhand af den meningen, att ingen, som kan få tillbringa vintern i mildare luft, bör trotsa hundklimatet häruppe. Allraminst en ung dam af din systers ömtåliga konstitution.

— Bra! Håll fast vid det. Öfverdrif hellre faran, om det behöfs — laga blott att hon kommer i väg. Det finns en anledning hvarför min mor och jag önska det.

— Jag förstår.

— Låt oss nu se! Douglas ögnade på sitt ur. Om en half timme är familjen i staden. Kan du göra mig den äran att äta frukost med oss klockan ett?

— Jag skall ha den äran.

När ångbåten lade till stod Douglas som ett åskmoln på kajen. Akterdäck var fullt af människor, och närmast landgången upptäckte han plötsligt Ernst Noræus. Det svartnade för hans ögon, kallsvetten bröt fram på hans panna. Det gamla, aldrig helt somnade agget vaknade

med förnyad styrka, och han vände sig bort, när Noræus gick förbi. Strax därefter såg han Katies ansikte — blekt, med blodbrist-matta ögon, skinande af en stilla glädje, leende som i trance.

Gamla mrs Kennan for direkt till sin egen våning. De andra som på eftermiddagen skulle fortsätta till Kennanhouse, följde med Douglas hem —

Framåt tretiden kom Katie halfspringande ut ur huset, hejdade en droska, som just rullade förbi, kastade några ord åt kusken och åkte bort i rasande fart.

Hennes kinder voro flammigt röda, blicken het; hela hennes väsen bar vittne om ett blixtrande sinnesuppror. Hon var kränkt i sin mänskliga värdighet, i sin frihet och själfbestämningsrätt af den behandling, hon nyss blifvit utsatt för. Hon förstod alltsammans. Douglas ville skicka henne bort. Därför hade han ordnat sin fälla; men hon var icke ett paket, som utan vidare lät skicka sig dit andra ville, hon var en människa med en egen vilja!

Å, hon genomskådade det hela — fiffigt uttänkt, klokt genomfördt! Hvar fråga, som doktorn ställt till henne, var en ny maska i det nät, hvari man snärjde henne — tills hon icke längre kunde undkomma denna närgångna kroppsvisitation, hvars resultat var på förhand bestämdt!

Aldrig hade hon erfarit en starkare motvilja, än den hvarmed hennes nerver reagerat

mot doktor Berndtsons hela person. Att denna tvångsbesiktning fått äga rum, var ju också en skymf, ett utslag af misstroende mot en man, hvars skoremmar ingen af de andra var värdig att upplösa.

Hon ville icke synas solidarisk därmed, ville icke resignera för våldet! Hon hade gjort upp planer för egen del och hade rätt att bestämma öfver sitt eget lif. Hon tänkte stanna i Stockholm och umgås med Ebba Noræus.

Hur lycklig, hur lugn hon känt sig i de båda syskonens hem! Och detta skulle kunnat fortfara, om icke Douglas brutalt blandat sig i hennes angelägenheter. Hon ämnade icke böja sig för hans tyranni! Hon trodde icke på doktor Berndtson och ville icke lyda hans ordination utan att först ha vädjat till en högre auktoritet.

Droskan stannade i Vasastaden utanför ett stort hus med en mässingsplåt, på hvilken hon läste Doktor Ernst Noræus. Hjärtat flaxade som en instängd fågelunge i hennes bröst, när hon gick uppför trapporna och steg in i ett stort väntrum, där tio lidande människor sutto kring väggarna och vände sina ögon mot henne.

Hon sjönk ned på en stol närmast dörren. En sjuksköterska stack ett nummermärke i hennes hand, och hon tackade, glad åt detta något att fästa blicken vid. Nummer 67! Det be-

tydde, att han hvar dag lindrade så många människors lidande. Och Ebba kunde säga, att hans barmhärtighet bara var ett slags klockarkärlek till mänskligheten! Men han lefde ju bara för att göra godt! Ansikte mot ansikte med hans lifsgärning greps hon af en kväfvande beundran och beklämning, beundran inför hans storhet, beklämning öfver sin egen ringhet.

Hvilken man han var! Allt sedan hon kom in i detta rum, hade hon hört liksom ett eko af en psalm i en kyrka, de sköna strofer, med hvilka Goethes Prometheus vänder sig till Zeus:

Jag dig ära? Hvarför?
Har du någonsin lindrat
de betungades smärtor?
Har du någonsin stillat
de beängslades tårar?

Men hennes hjärta bejakade alla frågorna, och titanens hädelser blefvo för henne till en hyllning åt honom, som ägnat sitt lif åt allt detta. Hon erinrade sig nästan med förundran, att hon umgåtts förtroligt med honom denna sommar, att hon på sistone varit en daglig gäst i hans hus och att han tycktes ha funnit behag i hennes sällskap. Det föreföll henne blott så länge sedan nu.

— Har fröken mycket ondt?

Hon såg upp. En flicka af hennes egen

ålder böjde sig öfver henne och såg på henne med feberhet medkänsla.

— Nej — nej — visst inte!

— Åjo — ni har ju tårar i ögonen? Tag mitt nummer! Det är min tur att gå in nästa gång.

Rösten var hes och spröd, ansiktet genomskinligt blekt och magert, med två röda fläckar under de ingräfda ögonen. Fattigmans barn i trasiga kläder, vuxet upp i en gränd utan sol — dömdt att dö utan att någonsin ha lefvat.

— Tag mitt nummer! sade den hesa, spröda rösten, och en skälfvande, mager hand räcktes fram.

Katies ögon bräddades; men hon måste ju förklara, att hon icke var sjuk utan endast ville tala med doktorn, helst vänta till allra sist. Och den dödssjuka flickan drog sig tillbaka med sin försmådda gåfva.

För hennes sjuka lungor fanns kanske räddning i en mildare och renare luft; men hon fick stanna häruppe af brist på medel. Stackars fattiga, godhjärtade paria, som glömt sitt elände en sekund i hoppet att få glädjen gifva. Hvem gifver henne ett grand af sitt öfverflöd? Hennes lif skulle kanske kunna räddas med tiondedelen af den summa som anslagits till Katie Kennans landsförvisning.

Väntrummet tömdes långsamt; en efter en kommo sjuklingarna ut från doktorns dörr och

försvunno än med hopp än med kufvad smärta i dragen. Nu släpade sig den sista in, en gammal kvinna, bruten af värk, och Katie fann sig ensam med sjuksköterskan.

Det föll henne plötsligt in, att denna unga dam med mössan och det rena hvita förklädet hade en rätt afundsvärd befattning som gårdvar utanför doktorns dörr. Hon bistod honom säkert också i hans gärning och belönades kanske ibland med ett uppmuntrande ord.

Den värkbrutna gamla kvinnan kom ut med strålande ansikte, och Katie reste sig. Golfvet gungade under hennes fötter, medan hon stapplade fram till den hemlighetsfulla dörren, och när hon trädt innanför kunde hon icke tala. Hon stod och höll vänstra handen mot sitt bröst och såg upp.

Hon kände honom knappt i början. Han hade en helt annan min än den hon var van att se, mera lik den hon erinrade sig från hans första inträde i hennes sjukrum. Dragen föreföllo också skarpare än vanligt, tack vare detta uttryck af nervös öfveransträngning.

— Nej, se! sade han och lyste upp i det han räckte henne sin hand. Men så blef blicken plötsligt forskande och han frågade hastigt nästan hårdt:

— Är ni sjuk?

— Nej då, stammade hon, det är ingenting — man vill bara landsförvisa mig — —

Och hon skildrade med förtrytelsens starka färger allt som händt, sedan de skildes på båten ... blef mer och mer upphetsad och försäkrade med tindrande ögon, att hon icke satte minsta tro till doktor Berndtson.

— Därför har jag kommit hit, slutade hon. Säg mig ni, doktor — er tror jag och er skall jag lyda — finns det minsta fara för mig i att stanna här hemma öfver vintern?

Han hade lyssnat med uppmärksamhet, skakat på hufvudet åt hennes öfverdrifter och smålett åt hennes ifver. Nu fick hans ansikte ett strängare uttryck, och musklerna kring munnen hårdnade till detta drag af okuflig viljekraft, som hon kände så väl.

— Faran ligger i möjligheten af en förkylning, som kan slå sig åt lungorna, sade han.

— Men förkyla sig kan man göra öfverallt?

— Visserligen. Men utsikterna att undgå det äro större i Italien än här.

— Jag har tvärtom hört, invände hon, nedslagen, att nordbor frysa förfärligt om vintrarna i Italien.

— Ja, frysa kan man öfverallt! Men luften är mildare.

— Är det då också doktorns mening, att — att jag måste — gå i landsflykt?

Hon stod med händerna sammanknäppta och hufvudet sänkt. Den späda barmen böljade un-

der hennes flämtande andning. Då han icke svarade strax, fortsatte hon:

— För en månad sedan skulle det ha varit mig bara en glädje att resa — men nu — — Jag har gladt mig så förfärligt åt denna vintern — åt att få vara samman med Ebba.

Nu förstod han. Det steg som en ilning af hetta genom hans blod och en rysning genom hans nervsystem.

— Menar doktorn, hon såg plötsligt upp och från hennes ögon flög en gnista in i hans, menar också doktorn, att jag skall jagas bort — för att dö därute af längtan?

— Jag tror, det blir bäst på alla sätt, att ni reser, sade han.

Då slocknade hennes blick, ögonlocken sjönko, och de länge återhållna tårarna började rinna.

— Jag skall lyda, sade hon stilla. Jag skall lyda — — Ni är så god, doktor — men nu har ni gjort mig mycket ondt.

Hon tryckte vänstra handen hårdt mot hjärtat och vacklade som om hon skulle falla. Och då han utsträckte sin arm — utan att röra henne blott som en säkerhetsåtgärd i luften omkring henne — kastade hon sig, högt snyftande, till hans bröst.

Han ville lugna henne. Han strök med handen öfver hennes skuldra.

— Barn! sade han.

Han ville blott lugna henne. Ingenting skulle kunna afpressa honom en yttring af annan värme än faderlig ömhet och medkänsla. Han strök blott öfver hennes skuldra. Men handen måtte ha sagt mer, än han visste och ville, ty Katie såg plötsligt upp och blicken tändes, och hans ögon måtte då också ha svarat någonting annat än han borde och ville, ty den unga gestalten, som nyss hvilat tung och liflös mot hans bröst, blef plötsligt varm och mjuk och lefvande i hans famn; den sträckte sig, längtan strålade från dess nerver och blod — och Ernst Noræus glömde sitt hvita hår, slöt sina armar i lidelse kring hennes späda gestalt och kysste hennes lefnadsglada mun.

XII.

Kära lilla Katie.

Innan du läser detta, förlåt mig för min smärtas skull, och tro att jag vill dig väl, när jag gör dig illa, tar till knifven för att rädda ditt lif.

Jag vet min skuld. Jag har förfördelat dig, det skall godtgöras, koste det mig hvad det kosta må. Jag är en man som börjat åldras, du är ett barn. Det skulle vara en kränkning af naturens lagar, om jag toge din ungdom och skänkte dig mina ofruktbara år.

Detta är tungt att tänka, svårt att skrifva. Så gammal är jag icke, att min ungdoms längtan är släckt. Den bränner mitt blod som eld i natt; och jag önskar att jag aldrig blifvit född.

Jag vet hvad du vill säga, det sjunger och svider i mina sinnen — jag vet det, barn, att jag vann ditt tycke, men på tindrande luft kan din framtid icke byggas, och Fata Morgana är

det första tycket, en dårande hägring af en verklighet långt i fjärran. Eller i bästa fall ett litet frö, hvaraf det om tio år kan bli ett blommande träd; ty allt, som är, står under utvecklingens lag, och tio år måste kvinna och man utvecklas sida vid sida, formas efter hvarandra, sammanflätas för att nå den högsta lycka, som en förbindelse människor emellan kan ge. Men om tio år är jag en gammal man med kyligt blod, du en ungfru i din hetaste sommar, och ingen känsla af aktning eller vänskap, svärmeri eller tillgifvenhet skall kunna bära oss öfver klyftan mellan våra sinnen.

Jag hör att detta klingar krasst och förnumstigt. Jag skrifver det med en känsla, som om jag dömde mig själf till evig törst. Mitt hjärta, som frusit i sjutton år och plötsligt kommit i hetta, har feber och värker som om det skulle sprängas.

Jag försöker tala mig själf till förnuft. Jag säger: hvad betyder det om en mikrob går miste om hvad han kallar sin lycka. I oändlighetens rymd är vår jord ett solbeglänst stoftgrand, bebodt af kryp som från sin litenhets synpunkt tycka att solen dansar i ring om stoftgrandet. O, våra sinnens illusioner! Skalder ha besjungit dem, tänkare ha satt dem i system, under årtusenden ha de ingått som bestämmande faktorer i mänsklighetens utveckling och vuxit samman med vår civilisation. Där är odödlighetsillusionen,

jordkrypets vägran att erkänna förintelsen, där är kärleksillusionen — —

Jag tvingar mig själf att se sanningen in i ögonen. Hvad betyder det om jag lefver eller dör, får lycka eller lidande mig beskärdt? Icke mer än om ett grässtrå vissnar. Naturen ser allt i stort, dess lagar måste vi underkasta oss, de bestämma öfver vår tillvaro.

Jag hädar icke kärleken, jag älskar och dyrkar den som naturens härligaste gåfva till allt lefvande, skön i sina yttringar, i lysmaskens stjärntindrande under sommarnätterna — ett grått kryp som får glans af sin känslas intensitet — i näktergalens locktoner — sommarnattens vingade lyriker, som tystnar när hans längtan stillats. — Jag förnekar icke min ungdom, men jag förnekar, att jag nu är ung. Jag har varit lysmask och näktergal. Det var då jag utförde mitt lifs största handling. Det var också då jag skref om »känslans rätt». Lust att strida mot andras fördomar, frihetsträngtan, innerligt begär att förverkliga den gamla drömmen om lyckan skälfde i mina ord. Jag förnekar dem icke. Men lifvet har fjällat mig på mina illusioner. Jag har öfverskridit snögränsen, bortom hvilken ingenting gror. Jag kan ännu se med sympati och förstående på ungdomens tjusande känslodrömmar, jag kan längta efter det förlorade paradiset, som en dödsdömd man i vinterns köld efter den vår,

han aldrig skall upplefva. För mig kommer våren aldrig åter, och paradiset är evigt förloradt.

Tro icke att jag öfverdrifver för att skrämma dig. Jag har i natt hållit slutrannsakning med mig själf. Jag fann ingenting som var värdt att äga. En kropp och en själ, som båda börjat åldras, det var allt. Och för detta skulle jag tillnarra mig din ungdom till kropp och själ, frånnarra dig din framtid med alla dess möjligheter! Nej. Icke har jag omedelbarhet nog att motsvara din unga känslas morgondröm. Sådan jag nu är med min ålders förkalkning och erfarenhet skulle jag släcka allt solsken omkring dig. Ett sjutton års barn och en halfgammal man utan illusioner kunna icke se världen i samma ljus. Mellan dem är af naturen ett svalg befäst.

Jag önskar att du måtte förstå mig, barn. För mig är kärleken alltjämt lifvets största lycka, men jag har försutit tiden; ty kärleken hör ungdomen till. Ungdomen är för mig helig, ty den är bryggan framåt mot evigheten. Jag älskar den med samma religiösa vördnad, hvarmed jag omfattar alla yttringar af det sig ständigt förnyande lifvet. Jag tviflar icke på din känsla, men jag vill icke förgripa mig på din ungdom.

Män som börjat åldras få ofta en förvänd åtrå efter allt som är ungt. Jag har känt denna längtan att dricka ur lifvets källa, släcka min brännande törst på bekostnad af din lycka. Men

ännu finns det så pass mycken idealitet inom mig, att jag säger mig själf: det får icke ske. Jag har kallat mitt förnuft till hjälp. Jag har haft valet i min hand och jag har valt. Förlåt mig, att jag ett ögonblick dårades af näktergalssången i mitt bröst. Den klingade aldrig skönare, när jag var ung. O, om jag haft rätt att lyssna! fått blunda och hängifva mig åt drömmen om evigheten! Men att lyssna nu vore att svika min ungdoms ideal.

Därför går jag. Och det skall komma en dag, då du tackar mig i ditt hjärta för slaget som nu tyckes dig hårdt. Ty så visst som all eld slocknar utan näring, skall din känsla för mig slockna, för att tändas när någon tid har gått och flamma högre mot himmeln än nu. Du skall då återfinna lyckan i armarna på en med dig mera jämnårig, din ungdom värdigare man.

För mig kan det bli svårare att glömma. Hos gamla kavaljerer bli alla åkommor så lätt kroniska. Men när jag grimaserar under den reumatiska värken i hjärtat, skall jag tänka på, att jag med mitt lidande betalar din lycka.

Du tror på mig, barn, du tror, att jag vill dig väl? Så lyd mitt råd och res. Tag med mitt tack, och vet, att med dig försvinner den sista solglimten från min väg.

Det är morgon nu, mina tankar ha ingen kraft, men min vilja är ännu stark nog att vältra den sista stenen till grafven, där jag i natt har

jordat min dröm. Försök icke att rubba stenen, barn. Det skall icke lyckas dig, och efteråt skulle din stolthet lida. Farväl. Förlåt mig att jag räddar ditt lif.

Ernst Noræus.

XIII.

Rom kallades en stor sten utanför parken omkring Kennanhouse just på gränsen till stora skogen. Namnet var Åkes påfund; han hade velat brännmärka meningslösheten i, att alla vägar förde dit, att detta stenbeläte som följd af tröghetens lag blifvit det eviga målet för ungdomens promenader. Af gammal vana styrde nu också Kurt alltid stegen dit.

Han var ständigt på benen denna höst, hade ingen ro inomhus. Luften var alltför tung. För en vecka sedan hade Åke skuddat stoftet af sina fötter. Själf dröjde han blott af olust och brist på företagsamhet. Han kände sig ensam och var led vid hela lifvet. Hvad tjänade det nu till att arbeta? Det var så utan mening det hela.

Många gånger om dagen gick han till Rom. Den ensamma, lafviga stenen hade en uppsyn, ett rent personligt uttryck af bister välvilja, som stämde väl med hans egen sinnesstämning. Den var som en gammal vän, med hvilken han hade

så många minnen gemensamma, att ensamheten kändes mindre tryckande i dess närhet.

Där satt han och lyssnade till höstens svårmod, som följde hans egna tankars tunga gång.

Från skogen tonade som dämpadt orgelbrus sorgepsalmen till sommarens jordafärd. Almarnas kronor frättes af rost, lönnarnas och asparnas blad föllo som frostbitna sommarfåglar, hvirflade rosslande om i dödskampen, tills de uppgåfvo andan och täckte den svarta myllan med sitt röda och gula stoft.

Molnen jagade hvarandra tjutande öfver himmeln. Själfva solskenet hade ingen värme. Det kunde glida som ett smärteblekt leende ibland öfver naturens härjade ansikte, vemodigt skönt i det sista; men förgängelsen föll blott starkare i ögonen, när den förgylldes af höstsolens kyligt skarpa ljus.

Dagarna kommo och gingo. Allt som var vackert vissnade. Hvar natt fröso tusen blommor, och för hvar dag föll Katie af, som om frosten frätt också på hennes lifskraft.

Strålande glad kom hon likväl hitut från staden, sprang omkring i parken och omfamnade träden, kysste rosorna, sjöng till långt ut på natten och ville aldrig gå till ro. Resa? Nej, nej! Hon hade aldrig i lifvet känt sig så frisk!

Stillsamt glad kom hon ned om morgonen, drömmande, med eld i blicken och med en min,

som om hon velat säga: Snart skall jag berätta er, hvarför jag är lycklig, men ännu en stund behåller jag min hemlighet för mig själf!

Med värdighet i sitt väsen, som om hon varit minst fyrtio år, gick hon till båten och tog emot posten; försvann sedan, gick till sängs med fönsterluckorna stängda för att få rummet mörkt, lät sin mor bulta förgäfves på dörren. Och när hon åter lät se sig, var hon förvandlad, var dödsblek med slocknade ögon och gick som om hon hvarken hörde eller såg.

Omöjligt att få ord ur henne, omöjligt att få mat i henne, omöjligt att narra af henne ett småleende, fast Åke gjorde sitt bästa, medan han ännu var kvar. Hon magrade, mulnade och teg. Det blef kallt, hon frös i sina tunna sommarkläder, började hosta, vanvårdade alltjämt sig själf, tills modern tvang henne att taga på sig varmare kläder; men resa till södern? Hon skakade sitt hufvud, och det var intet att göra därvid.

Kurts bruna hundögon hade fått en utmärglad blick. Febern hade så länge bränt hans blod, att syret var nästan förtärdt. Hans lidelsefulla längtan hade stillnat till tung sorg, och han pinades nu blott af ett vemodigt begär, att se lilla Katie glad och lycklig — se henne vissna var mer än han kunde uthärda.

Han hade varit hennes slaf från barndomsåren och skulle ha varit mer än nöjd, om han

fått tjäna henne hela sitt lif, men det kunde nu icke ske, och det fanns ingenting att göra därvid.

Han reste sig, famlande med händerna under rocken, tog fram ett bref, som han just i dag fått från Åke, och läste det för tionde gången. Det var skrifvet i glädjens och lättsinnets Paris.

»— — — Kasta dig ut i lifvet. Drick dig rusig af det vin, som står dig till buds. Tag mitt råd, käre bror. Dig kan det kanske hjälpa. Jag har försökt. Mig hjälper det icke.

Så underligt är det med sorgen; en sjukdom som andra — sade jag visst en gång? — andlig migrän, scharlakansfeber i hjärtat, nå så sök bot för den! Sök förströelse — ingenting rår på sorgen. Glädje? Sorgen är för mer. Solen är svart och kyler i stället för att värma, men vi älska dess svarta köld och känna det, som skulle vi icke kunna lefva den förutan!

Där kom en kvinna till en man, som sörjde. Hon var ung och fagrare än allt han drömt, och hon höll lifvets största lycka i sin hand, som hon bjöd honom. Han lyfte sina tunga, rödbrända ögonlock, såg på henne med tom blick och sade: »Drag till himmeln med din lycka, lämna mig i fred, låt mig behålla mitt helvete!»

Se, han tänkte på en annan, som var mindre ung och mindre fager och ingen lycka bar i sin hand.

Sire Sorg, vandalernas konung, hade en ung

dotter, som förtvinade af kärlek till en half-gammal munk med ett fruset hjärta. Se, hon hade en gång, medan hon ännu var barn, hört honom spela ett herdestycke på trollflöjt, och sedan dess kunde hon icke glömma honom. Tio unga riddare af Framtiden i skinande silke och med blixtrande svärd stodo framför henne och bugade och friade, men hon såg blott med skinande ögon till munken med det frusna hjärtat.

— Gör ditt val! sade den stränge Sire Sorg.

Och hon gick fram till den gamle munken, böjde knä för honom, bad att han af barmhärtighet skulle taga hennes ungdom och hennes skönhet; men han skakade sitt hufvud. Då reste hon sig, blek om kinden, vacklade förbi de tio unga riddarna med de blixtrande svärden fram till en isgrå skepnad i salens bakgrund. Han var gammal och ful som ingen annan, bar en askgrå mantel och höll en lie. Honom räckte hon sin hand under strömmande tårar — —

Bär din sorg, du riddare af Framtiden. Gräf dig ner i ditt arbete. Så gör jag.»

Kurt nickade, ja, ja, det hjälpte kanske att arbeta. Han önskade det af all sin vilja; kunde blott icke fatta något beslut —

Mälarens böljor suckade mot stranden. Poppeln utanför Katies fönster vred sig i stormen som en förtviflad kvinna, knackade då och då på rutan med sina aflöfvade fingrar.

Därinne satt själfva hopplösheten hopsjunken

med vidöppna ögon, lyssnande som om hon intet hörde, grubblande som om hon intet fattade. Tusen gånger hade hon vändt hvart ord af hans bref i sitt hufvud för att utgrunda dess innersta mening, men nu hade hon uppgifvit det. Aldrig i evighet skulle hon ändå kunna lära sig förstå hans kloka känslofysiologi, hur väl den än demonstrerades. Hon kände sig blott förödmjukad, försmådd af en man, till hvilken hon bjudit ut sig — — Hvar gång hon tänkte därpå, svartnade det för hennes ögon, och tusen vansinniga hugskott korsade som kornblixtar genom hennes hjärna. Det kom öfver henne, att hon måste aftvå denna skymf, om hon också skulle dö. Förlofva sig med Kurt? Rymma? Resa till Paris med Åke? Allt föreföll lika omöjligt, så fort hon började fixera det på allvar.

Träffa doktorn? Försöka omstämma honom? Nej, nej! Aldrig skulle hon våga träda honom inför ögonen, hon vågade icke ens resa in till staden af fruktan att händelsevis träffa honom på gatan, det kändes som skulle hon sjunka i jorden af blygsel. Också därför kunde hon icke uppsöka Ebba Noræus; hennes vänskap till hans syster hade dessutom svalnat.

Dagarna gingo, krafterna runno, och hon undrade, hur detta skulle sluta. Hostan var plågsam, men eljes var allt henne likgiltigt.

Hon hade försökt intressera sig för sina studier, sin afhandling »Om kvinnans nya etiska

ideal», för allt som nyss upptagit henne; men hon hade kommit lika långt bort från arbetet, som från leken. Inne i garderoben stod dockskåpet, som för några år sedan varit hennes fantasis käraste tidsfördrif; och i skräpvrån lågo också fantasiens senaste tankeleksaker. Hon hade intet att hålla sig till, ty till det gamla kunde hon icke återvända, men i sin djupa olycka kände hon ett brännande behof af någon eller något att stödja sig vid och tro på, ett band mellan sig och lifvet eller evigheten. Det var tungt att bära allt på egna skuldror, tungt att icke få medlidande af någon annan än sig själf.

Hon strök med vänstra handen öfver hjärtat. Det kändes trångt öfver bröstet och plågsamt att andas. Lifvet var hårdt och obönhörligt. Det hjälpte icke att gå det till mötes med friskt mod och med tillförsiktens vinnande leende.

Stackars barn! tänkte hon och brast i gråt, ty hon hörde orden klinga med hans röst och tonfall. Alltid var det till honom hennes tankar drogos, likt nattflyn till fyren, som lyser öfver vattnen. Hvar sommarmorgon när Pharus slocknar, är han själf och marken omkring honom som snöstänkt af tusentals brustna vingar.

Stackars barn! — tänkte hon ännu en gång med hans röst och tonfall. — Låt mig stryka öfver dina brännande tinningar. Mina händer äro svala af ålder. Jag älskar din ungdom, men

vill icke förgripa mig på den, ty jag har blott tio år att ge dig — —

— O, Pharus, ädle räknemästare, tio år! Mitt hjärta svindlar när jag föreställer mig all den lycka, som en sådan evighet kunde rymma. För tiondedelen af tiden skulle jag med glädje ha sålt dig min kropp och min själ, min heder och min hälsa, allt som är mig dyrbart. Ett år, ett helt år af lycka, 365 dagar och lika många nätter — för det priset skulle jag utan tvekan ha förpantat hela återstoden af mitt lif till evigt mörker.

Men han bevisade henne med varma och kloka ord, att han själf var för gammal och hon för ung, att han manligen motstått sina sinnens sirensång och beslutat rädda henne med våld — från det, som för henne skulle ha varit lifvets högsta tänkbara salighet. Stor i sin viljekraft, sträng mot sig själf, grym mot henne i naturens rättfärdighets namn bjöd han henne att försvinna, sade henne sitt sista farväl — —

— Jag skall lyda dig, stränge herre. Jag skall gå ur vägen för dig och aldrig falla dig besvärlig med en känsla, som förbryllar dina år, men värdigas i nåder tillåta, att jag dyrkar dig trots allt. Jag är bara en liten kvinna, som fått dig kär, och eftersom jag ingenting begär af dig, kommer det dig ju icke vid, att jag älskar dig. Glömma dig kan jag icke, jag har försökt, jag vågar icke dö, vill icke lämna en värld, där du ännu är kvar, kan icke kasta mig i armarna på

någon annan, någon yngre och min ungdom värdigare man, de bli alla så små, jämförda med dig.

Jag är bara ett stackars bortskämdt barn, som lifvet gaf allt hvad det eljes sträckte sina händer efter, men förvägrade det enda nödvändiga.

Vyss, vyss, mitt hjärta, vissna, min längtan.

Jag är bara en liten hund, som drömt om att alltid få ligga vid sin herres fötter. Jag är bara en ung slafvinna, som älskat och fruktat sin herre mer än sin gud och drömt om att få ägna honom ett lif, som för henne intet var värdt utom i hans händer. Jag skulle kunna lefva en vecka på ett enda vänligt ord, en månad på ett småleende, ett år på en smekning af din hand. Jag var van att alla böjde sig för mig, därför böjde jag mig själf så ödmjukt för dig. Jag var van att alltid finna en famn öppen för mig, när helst jag längtade efter att gråta, därför kastade jag mig också till ditt bröst — förlåt mig! — Jag begärde blott en smula mänsklig medkänsla — och du gaf mig så oändligt mycket mer. Jag bad dig icke om detta. Men eftersom du gaf mig det, borde du icke ha tagit det tillbaka — —

Utanför suckade vattnen, stönade hela naturen som i själavånda, och poppeln vred sig alltjämt i stormen som en förtviflad kvinna, öfver hvilken mörkret föll.

Mödrarna möttes framför skymningsbrasan i salen.

— Hvar har du varit så länge, Elisa? frågade Anna Kennan.

— Jag har packat åt Kurt, sade Elisa Schæfer.

— Har han bestämt sig för att resa nu?

— Jag har bestämt, att han skall resa.

— Gör han det också, tror du?

— Säkert. Svaga människor böja sig alltid för ett fullbordadt faktum. Packningen är nu ett fullbordadt faktum. Han skall tacka mig i sitt hjärta för det han själf slipper fatta beslutet.

— Om jag visste, hvad jag skulle taga mig till! suckade Anna Kennan.

— Packa, syster! Stäng dina hus, gör er hemlösa häruppe och köp biljetter till Sicilien. Katie skall också böja sig för faktum och tacka dig i sitt hjärta för det hon slipper besluta någonting själf.

— Vågar jag det, syster?

— Ja! Ser du icke, att hon är utsliten? Det finns ingen vilja kvar. Du kan göra med henne hvad du vill, om du bara aktar dig för att fråga efter hvad hon vill. Tala är blott att lägga hyende under vankelmodet.

Vid middagen sade Kurt:

— Jag ser att du packat, mor.

— Ja.

— Det var bra. Då reser jag till Uppsala i morgon bittida.

De båda systrarna bytte en blick.

— Ja, vi bryta ju alla upp, sade Anna Kennan, jag stänger mina hus för vintern. Vi resa till Sicilien.

Katie såg blott en smula öfverraskad ut, men gjorde ingen invändning.

XIV.

Douglas Kennan gick uppför Drottninggatan, huttrande i sin päls. Ett bitande drag kom från norr, och enstaka flingor föllo. En efter en tändes lyktorna, radade upp sig till ett perspektiv af nebulosor, som på Kungsbackens lilla brottstycke af en Jakobsstege höjde sig mot det stjärnlösa mörkret.

Det stjärnlösa mörkret var i vånda, ville snöa, men födde blott en och annan förkommen flinga.

Detta var årets mörkaste dag, och bakom sig hade han en natt utan sömn. Han längtade efter den hvita vintern, den frusna ron från fimbulnattens beklämning. Med tunga steg drogo människorna honom förbi; där var Nifelhems mörker och köld i deras blickar. Med tunga steg gick han själf till det möte som förestod.

Han vek in mot Vasastaden, vandrade en stund utanför huset, där Ernst Noræus bodde, sökte kufva sin öfverretning och samla sina

tankar, uppgaf det till sist, gick beslutsamt uppför trapporna och ringde.

Sjuksköterskan öppnade dörren.

— Träffas doktorn? frågade han med frusen röst.

— Är det sjukbud?

— Nej. Var god och fråga, om herr Kennan kan få tala med doktorn.

Hon försvann, men kom strax tillbaka och bad honom stiga in. Därinne reste sig Noræus från sitt arbetsbord. Gammal och trött såg han ut, där han kom med handen framsträckt; den fick sjunka utan att ha mottagits. Då stannade också han frusen med afvaktande min.

— Jag har ett dubbelt uppdrag, började Douglas Kennan.

Ernst Noræus sköt fram en stol, men hans gäst tycktes icke märka det. Han stod och trefvade med handen i sin bröstficka.

— Först har jag det här brefvet att lämna, sade han och räckte fram ett gulnadt konvolut med svart sigill. Det är från Magda.

— Från Magda? upprepade Ernst Noræus och grep om den försmådda stolens ryggstöd så hårdt, att knogarna hvitnade på hans hand.

— Ja.

— Det har då varit länge på väg.

— Det kunde ha dröjt längre. Jag har lofvat att lämna det själf, så fort jag kunde utan att min hand skälfde.

— Därtill har du alltså behöft samla dig i sexton år?

— Ja. Och ändå är det för tidigt, som du ser! sade Douglas Kennan i det han räckte fram brefvet; ty handen skalf.

— Men jag har fått ett nytt ärende till dig, fortsatte han. Detta är en sista hälsning från min syster Katie. Hon dog i fredags på ett hotell i Mentone.

Det lilla paketet halkade ur handen på Ernst Noræus. Han böjde sig efter det med en min som om han fått ett slag och haft svårt för att resa sig.

— Det kom i går, sade Douglas Kennan. Det har alltså icke varit länge på väg.

— Det kunde ha dröjt längre.

— Hon sände mig också det där brefvet, som du skref till henne i somras. Det är trasigt och fläckigt, men du kan få det tillbaka om du vill. Jag har läst det. Och jag har förstått — —

— Att det var jag, som dödat henne?

— Ja! På heder och samvete! Med ditt sinnes upphöjdhet! Och hon var den andra i ordningen af dina offer!

— Det säger du! Och du anser dig ha rätt att vara bitter!

— Det säger jag, med rätt eller orätt! Jag ger djäfvulen rätten! Låt oss vara människor, handla som människor, synda som människor

— halfgudar kunna vi aldrig bli! Det är bara högmodets funder!

— Du skulle kanske ha tackat mig, om jag handlat annorlunda?

— Jag skulle kanske ha dödat dig, men jag skulle ha känt, att du var en människa. Jag fryser i alltför upphöjd luft. Farväl! Må våra vägar aldrig mera korsas.

De forna vännerna skildes, hvar med sin sorg. Ernst Noræus satte sig till sitt arbetsbord och bröt de båda försändelserna.

Den från Katie innehöll blott en liten vackert bunden bok, på hvars blad hon under höstens lopp samlat många citat ur engelska och franska dikter, mest skärande utbrott af tungsinthet, öfverspänd trånad, brännande lifstörst, brustet jubel; heta, starka, ömma ord, som nu nådde honom med klangen af hennes egen röst, biktande hennes lidelse från andra sidan grafven.

Timmarna flögo, men för honom stod tiden stilla, evigheten kom nära och han greps af en underbar sinnesyrsel. Medan han satt och lyssnade till hennes röst, blef minnet af henne själf lefvande för hans inbillning, smög sig in till honom med tindrande ögon och bultande blod, småleende som lyckan, smekande som hängifvenheten, förväntansfull som kärleken i hans ungdoms drömmar.

Han reste sig upp, han gick och gick af och an öfver golfvet. Kvällen sjönk i natten,

vinden hade frisknat därute, stormen sjöng mot rutorna:

En fruktansvärd naturmakt är den mänskliga kärleken! Dåre, som trott dig kunna utstaka dess vägar, inhägna dess gränser, diktera lagar för dess begär. Befall rosorna att icke dofta, ropa åt stjärnorna att icke tindra, förbjud all fågelsång i naturens rike! Säg våren, att hon icke får komma, eller, om hon redan kommit, bjud henne gå, bed henne taga en annan väg, icke förbi din hydda, icke till slottet i skogen, där prinsessan sofver!

Han satte sig åter, flämtande efter luft, han kände att han älskat henne, som nu var död, med all sin ungdoms längtan till kropp och själ. Han hade blott velat värna hennes framtid med sin kalla klokskap! Dåre, dåre! Hvad bekymrar sig lifvet om din vilja? Du dräpte hennes tro, du vigde henne åt lidandet, du gaf henne döden med dina hederliga, hårda händer!

Han sökte samla sitt förstånd till kamp mot anklagelsen, han tvang sig att tänka på, hur allt *kunde* ha gestaltat sig, det skimrade för hans inbillning som slutet på en gammal historia om en man, som med uppoffring af stundens lycka räddade framtidens åt den unga kvinna han höll kär — —

— — Vansinne! Vansinne! tjöt stormen utanför hans rutor. — Hvem kan rädda åt någon annan eller sig själf en enda sekund af framtiden?

Och hvad är lyckan annat än uppfyllelsen af nuets hetaste begär?

Han försökte tänka den vackra historien till slut:

Tio år senare satt han som en vördad gammal farbror i sin älskades hem, omhuldad af henne själf och hennes make — —

— — och af sju stojande underpanter på hennes lycka — hånskrattade det i stormen — Gamle narr! Gamle narr! Se på henne! Är hon icke som en skugga af sitt forna jag? Vi människor få ingenting till skänks af lifvet! Själfva lyckan måste vi köpa med vårt hjärteblod. Gamle narr! Där stod en blomma och doftade för dig, och du bröt henne icke!

Ernst Noræus började åter sin vandring af och an. Pulsarna bultade mot hans tinningar, blodet brände, nattens timmar yrde som flingor i den hvinande stormen, han gick och gick, tills han icke längre kunde hålla sig upprätt. Då sjönk han ned på stolen igen och hans blickar föllo på det gulnade brefvet, som han brutit men icke läst. Nu vek han upp det och läste:

Min vän, min ungdoms älskade.

Jag skrifver dig detta för att säga dig mitt innerliga tack och mitt eviga farväl. Jag kan ingenting förklara, och det kan väl också vara dig likgiltigt nu, hur han, som blef min make, gled in i mitt lif, jag vet blott att jag älskar

honom, som jag älskat dig, med all den styrka och innerlighet, min natur är mäktig — och jag tror att jag ägt förmågan att känna starkare och innerligare än flertalet af de människor jag mött. Likväl tycker du kanske, jag med otack lönat din kärlek? Men tro mig, den oförrätt jag gjort dig, är ringa mot den, jag gjort honom, som jag älskar men ingenting haft att gifva — annat än kvarlefvorna af allt, som en gång var ditt.

Därför säger jag dig med döden för ögonen, att det varit lyckligare för oss alla om du försvarat din rätt. Jag säger dig detta i min djupa förtviflan öfver att se den bittra olycka, jag beredt just honom, som jag har kär. O Gud, jag har aldrig kunnat bli det förflutna kvitt. Du fick det bästa af mitt hjärta och min själ, och jag dör af slitningarna, af omöjligheten att bringa det, som är, i harmoni med det som varit.

Douglas har i dag erbjudit sig att hämta dig. Jag vet hvilken självöfvervinnelse det har kostat honom och jag har afböjt det. Mig kan ingenting rädda, för mig är döden det enda. Jag hoppas, att den må bli en sömn utan drömmar. Jag önskar att alla, som lidit för min skull, må förlåta mig. I främsta rummet han, som min kärlek aldrig skänkte någon lycka, i andra rummet du, som väl också har lidit, fast du kunde ha hållit mig kvar med ett ord. Jag beundrar din själs styrka, dina tankars storhet, din viljas renhet, men ack! för känslan finns ingen lag och

dess högsta rätt blir ofta i lifvet till högsta orätt.
— Farväl, min ungdoms älskade, farväl för evigt. I en värld, där våra sinnens illusioner aldrig ledde vilse, skulle det vara oändligt mycket lättare att lefva än här.

Magda.

Lampan höll på att slockna, dess låga flämtade som en blå gnista i vintermorgonens gråa skymning.

Ernst Noræus satt medvetslös vid sitt arbetsbord. Armarna hade dignat under tyngden af hans hufvud, sömnen hade öfverväldigat honom. Han vaknade och reste sig rysande med en känsla af, att han nyss legat på knä inför en sfinx med ett blekt ansikte af öfvermänsklig stränghet och en gåtfull blick.

— Du hårda, obevekliga, grymma lif, som vi människor ömsom förbanna och välsigna, du som styr oss med en vilja, som vi icke kunna skönja, vänder våra onda handlingar till godo, men också våra goda till ondo, i denna förbannade natts mörker känner jag det som vore all sträfvan efter sanning, all människoviljans ansträngning att uträtta det godt är, förgäfves! Hur skola vi då handla, hvarefter skola vi styra, då alla jordens fyrar äro släckta och ingen stjärna från himmeln lyser vår väg?

Så hade han talat; och så hade sfinxen svarat:

— Inom sig har enhvar den stjärna efter

hvilken han skall styra, och kursen skall hållas, hvad följden än må bli. Ty hvad vet du om ondt eller godt? Din blick når icke öfver dina sinnens synvidd, och allt som är där utanför är dig mörker. Ute på hafvet äro många seglare, och mången har som du fiskat pärlor från dess djup. Och enhvar, som gjort en fångst, har med stolthet hållit den fram och trott sig bära den eviga sanningen i sin lilla hand. Men sanningen är själfva det djupa, oändliga hafvet.

